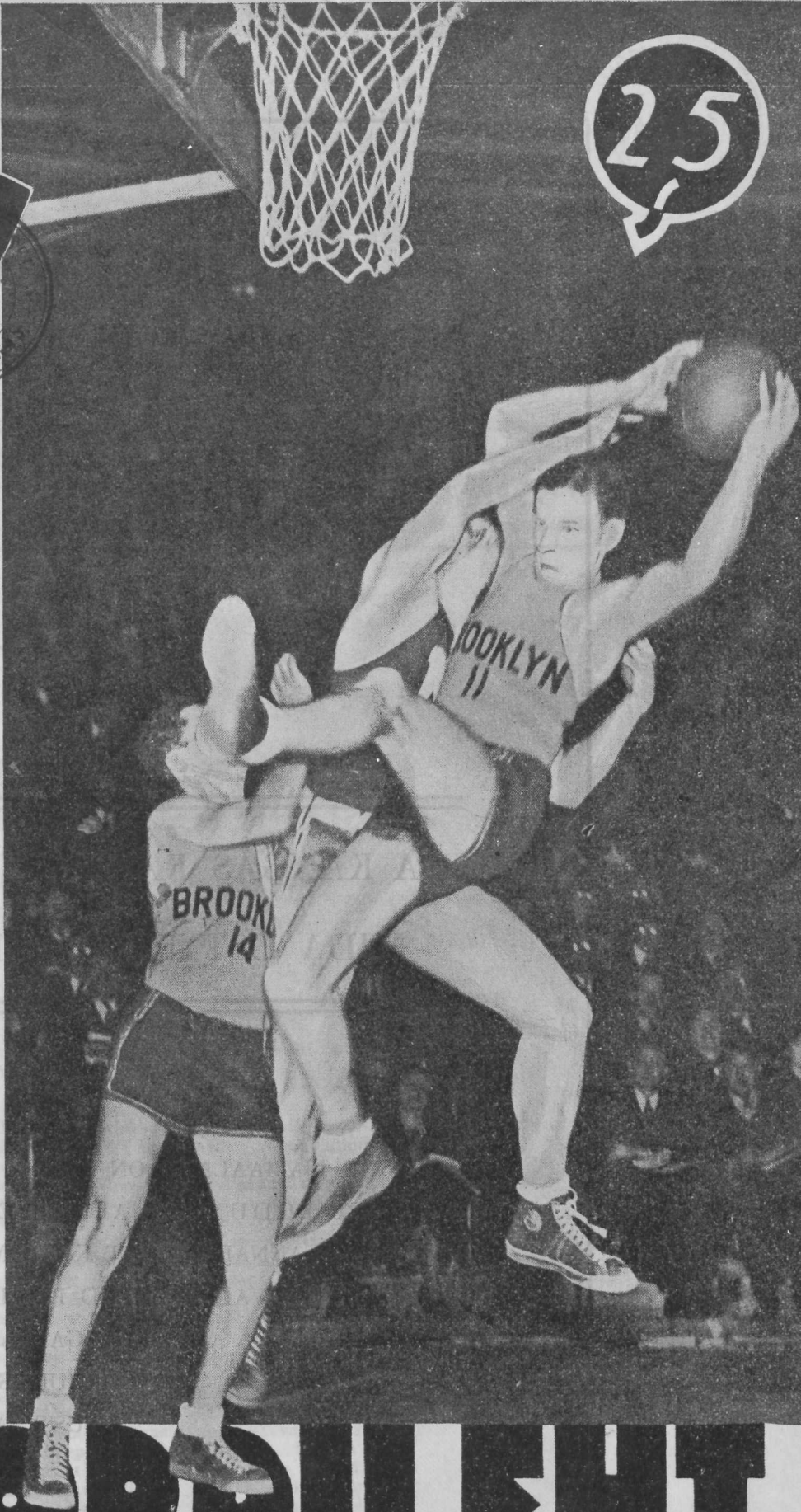

EESTI

25

PORDILEHT

NARVA KALEVI MANUFAKTUURI RIIDED

ON TUGEVAD,

ON NÄGUSAD,

ON ODAVAD,

ON SAJA-AASTASE KUULSUSEGA

IGA KANGAS KANNAB VABRIKUMÄRKE,
MIDA OSTMISEL TÄHELE PANNA

TÕSINE ISAMAALANE ON SEE,
KEL KODUMAA KALLIS, KES
KANNAB AINULT KODUMAAL
VALMISTATUD RIIET, TEADES,
ET SELLEGA TA VÄHENDAB
TÖÖPUUDUST JA ANNAB TEENIS-
TUST JA LEIBA OMA RAHVALE

EESTI SPORDILEHT

SPORDITEADUSLIK KUUKIRI
18. AASTAKÄIK

SP
6897

Nr. 1 JAANUAR 1937

Toimetaja: A. ADORF.

Toimetus ja jaotus: Tallinn, Harju 48-6, tel. 444-28.

Saatesõna uuele aastale

«Käes on suur tööaasta», lausub
spordiliikumise peajuht K. Terras

Oleme astunud uude aastasse, mis on Berliini olümpia esimeseks järelaastaks. Meile tähendab ta uue ajajärgu algust, et olümpia-aastal saavutatud kogemuste läbitöötamisega meie kehalise kasvatuse liikumist veelgi süvendada ning ühtlasi asuda ettevalmistusele järgmisteks, s. o. Tokio olümpiamängudeks. Sel puhul pole sportlaskonnale huvituseta, mida lausub talle uue aasta n.-ü. saatesõnana meie liikumise peajuht, keskliidu esimees riigisekretär K. Terras, kellele uue-aasta-visiidi tegi E. Spordilehe toimetajana käesolevate ridade kirjutaja.

„Kui on ilmunud meie häälekandja uue aasta esimene number,“ lausus K. Terras, „siis oleme õieti alles aastavahetusel. Sel puhul pole üleliigne, kui veel paari sõnaga puudutada äsjamöödunud aastat. Rahuldustundega pean märkima seda, et see oli meie spordiliikumises õnnelik aasta. Kogu meie sportlaskond oli teinud innukat tööd ja selle krooniks olid olümpiavõidud. Pean eriti silmas raskejõustiklaste saavutusi, mis on annud tuld kogu spordiliikumisele. Viibisin hiljuti raskejõustiku-juhtide kursustel ja olin tunnistajaks, nissuguse vaimustusega kursandid vastu võtsid olümpia-

võitjaid. Need mehed on oma saavutustega annud noortele head eeskuju ja uut hoogu, mis pärast olümpiavõite eriti hindan.“

„Samuti tuleb kõrgelt hinnata hra riigivanemat ja vabariigi valitsust, kes on võimaldanud olümpia-atleetide saatmise mängudele ning veel peale selle võimaldanud otsest toetust riigi-eelarve korras. See toetussumma on tõstnud spordiliikumise sisukust ja kujunenud faktoriks, mis julgustab meid pidevalt edasi.“

„Uude aastasse astume uue optimisimiga, kuid seejuures ei tarvitse kalduda illusioonidesse, vaid töötada edasi kõige võimalikuma kainusega. Eriti suuri spordisündmusi uuel aastal ette näha ei ole. Kuid kujuneb siiski suur tööaasta kehalise kasvatuse taseme tõstmiseks, liikumise süvendamiseks ja organiseerimiseks. Kuna aga 1938. a. tulevad pidamisele Teised Eesti Mängud, siis juba käesoleval aastal tuleb rakendada vastavale ettevalmistustööle. Seepärast on meil käes tõsine tööaasta ja loodan, et kogu meie sportlik aparatuur, sportlased ja kõik spordiliikumise toetajad agaralt kaasa löövad. Selleks jõudu!“

Haridusministeeriumi juure spordinõunik!

Nüüd juba uue aasta turjal ratsutades ja spordiliikumises uute radade juureküündmist oodates, tekib tahes-tahtmatult tarvidus nii mõnegi nõrga lüügi puudutamiseks, mis praegu liikumisele mõjuvad pidurdavalt. Asja sarvist haarates, peab kõige pealt ütlema seda, et peab uuesti üles tõstma küsimuse, mis olnud akuutne paari aasta eest, kuid vahepeal vaibunud, — nimelt spordinõuniku instantsi loomine haridusministeeriumi juure.

Noorsoo-osakonna moodustamisega haridusministeeriumi juure on noorsoo kasvatuse juhtimine võtnud kindlama ilme. Lühikese aja vältel on töötanud välja juba rida aluseid ja määrusi, mis annavad noorte kasvatamise probleemidele konkreetsema kuju. Kuid vähemalt nende ridade kirjutajal on jäänud mulje, et noorte kehalise kasvatuse osas ei arene asi nii libedalt, nagu muus osas.

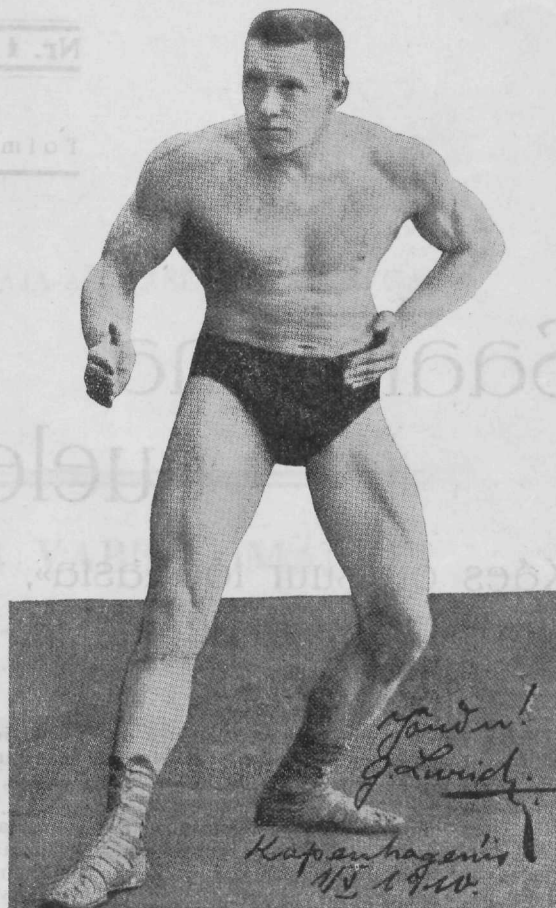
Ajakirjanduses on juba puudutatud haridusministri seda määrust, milles täpselt fikseeritud õpilaste, nende organisatsioonide ja noorteiühingute osavõtt teiste organisatsioonide tegevusest. On loetletud kõik need organisatsioonid, milles kooli noored võivad tegutseda. Kui haridusministeeriumi noorsoo-osakonna noortejuhataja selle määruse kohta andis ajakirjanikele informatsiooni, siis ei olnud noortele lubatud organisatsioonide võrku võetud spordiseltsid ja ÜENÜ. Viimase suhtes on vahepeal seisukohti revideeritud, ning kuna on leitud tegemist olevat ÜENÜ suhtes eksitusega, siis nüüd on see noorsoo ühendus, millel ühtlasi teeneid kogu maa kehalise kasvatuse alal, võetud lubatud organisatsioonide võrku. Vastav määrus on juba „Riigi Teatajas“ (nr. 4 — 1937. a.) avaldatud.

Spordiseltside suhtes on aga haridusminister koolinoorte osavõtu küsimuses neist jäänud eitavale seisukohale. Seda olukorda ei saa kuidagi pooldada. On üleliigne siinkohal veel kordama hakata, kuivõrd halvavalt võib mõjuda see olukord meie sporditaseme tõusu võimalusele, kuid et ta halvasti mõjub, näib siiski kindlana. Võib täiesti päri olla selle seisukohaga, et koolinoored spordiseltsidesse astumisel ei seguneksid vanemate liikmetega, kuid väga hästi võiksid nad neis tegutseda omaette noorte-osakondadena, kelle üle valvet peab pedagoog-kooliõpetaja. Kuna nimetatud määrus hakkab kehtima alles 1. märtsil s. a., siis, võib olla, võetakse määrukses ette redaktsioon. Seda tuleks kahe käega soovitada.

Et tulevikus noorte kasvatuse puutuvates küsimuses kehaline kasvatus leiaks väärilist tähelepanu ja et haridusministeeriumil ka üldiselt on kokkupuuteid kehalise kasvatusega, siis spordinõuniku instantsi loo-

mine haridusministeeriumi juures oleks igati õigustatud. Tema võiks olla nõuandjaks kõigis kehalise kasvatuse küsimuses, mis ministeeriumis esile kerkinud. Ja et neid küsimusi hakkab tulevikus rohkesti esile kerkima, seda garanteerib meie spordiliikumise võimas areng.

A. Adari.

Postkaart, mille Georg Lurich 1910. a. saatis Tallinna „Virulase“ toimetusele, teatega, et ta Daanis võitnud 11-puudase hiiglane Bech-Olseni ja tulnud esimesele auhinnale. Sama hiiglane oli 5 aastat varem, s. t. 1905. a., võitnud G. Hackenschmidt'i 36 minutiga. Seega Lurich revanscheeris kaasmaalase eest.

Lurich tõi kuulsust kogu Eesti rahvale ja õieti tema oli see, kes pani aluse Eesti olümpiavõitudele. Ärge unustage oma rahvuskangelast hindamast ja toetage Lurichile mälestussamba püstitamise aktsiooni!

Miks võitsid egiptlased?

A. Mäll, Eesti tõste-õpetaja

Berliini olümpiamängud olid igal alal õpetunniks neile, kel oli vastav ettevalmistus teatud ala arusaamiseks ja mõistmiseks. Alljärgnevalt tahan puudutada tõstmist, mille kohta olümpiakogemuste najal on ilmunud E. Spordilehes kirjutusi küll ka varem, kuid mille kohta üleliigne pole alljärgnevi kirjutus. See on koostatud kirjutuste najal, mis ilmunud välismaa spordiajakirjanduses. Selles on nii mõndagi, millest praktilisi järeldusi võivad teha meie tõstjad ja hiljutised raskejõustiku-kursused lõpetanud uued juhid.

Isiklikult pean märkima seda, et Eestis ei ole kindlat väljakujunenud stiili. Osaliselt on meil maksev Saksa kool, kuid surumises on ta tunduvalt nõrgem. Peaks öieti soovitama meie tõstjatele kopeerida vahepealset Saksa ja Egiptuse kooli vahel, misjuures iga tõstja kas ise või vastava vilunud nõuandja soovitus järgi peaks otsustama, kumma kooli poole ta rohkem kaldub. Lähemaid seletusi annab alljärgnev kirjutus.

Alfred Mäll.

Veel ainult mõni päev enne Berliini olümpia tõstevõistluste algust peeti kindlateks favoriitideks sakslasi. Egiptlaste kohta aimati küll, et vaarapojad võivad üllatada, kuid et nad mööda rühivad ka sakslastest, seda uskusid vähesed. Kuid egiptlased võitsid, misjuures nende võit ei kannud sugugi juhuslikku laadi. Kahtlemata suudavad nad oma paremust tõendada ka järgmistel võistlustel.

Mõlema ülalnimetatud rahvuse tõstjad näitasid Berliinis suurt erinevust stiilis ja tehnikas. Suur erinevus on ka nende treeningmeetodites. Allpool peatume sellel.

Näiteks surumist harrastavad sakslased n.-ü. sõduri seisakust: jalad surrutud üksteise vastu, kõverdu-sega põlvedes. Rebimises istuvad nad sügavasti kangi alla, jalad laiadi. Ka käed haaravad kangi suure vahega üksteisest. Ainult tõukamises ei ole sakslastel silmapaistvat erinevust, võrreldes egiptlastega.

Treeningu meetodika aluseks sakslastel on kogu keha ühtlane arendamine seoses tehnilise ettevalmistusega. Nende treening on rajatud igapäevastele intensiivsetele harjutustele surumises. Rebimist ja tõukamist harjutavad nad harvemini: 2—3 korda nädalas. Jõuharjutuste halba mõju, milleks võiks olla lihaste n.-ü. puistumine, väldivad nad hommikuse võimlemisega, milles kiiruse, painduvuse, lõdvenduse jne. harjutusi. Treeningut täiendatakse hommikuste jalutuskäikude ja jooksidega, millesse vahete-vahel võetakse võimlemist ka hantlibega.

Sakslased harrastavad võrdlemisi sageli oma maksimaalraskuste tõstmist, eriti just võistluste-eelsel ettevalmistuse perioodil. Selle kooli rajajaks Saksamaal peetakse keskkaalu-tõstjat Rudolf Ismayri, kes on ka rahvus- ja olümpiameeskonna treener.

Erinevalt sakslastest nõuab Egiptuse kool, mille loojaks on raskekaalu-tõstja Nossair, peamiselt maksimaalse kiiruse arendamist. Treeningus asetavad egiptlased suurt rõhku tempo-harjutustele (rebimine ja tõukamine), mis on võetud iga nende treeningu kavva.

Andes puhtjõulistele harjutustele teise järgu tähtsuse, harrastavad egiptlased treeningutel surumist väga vähe, võib ütelda, kõige minimaalsemalt.

Nagu seaduseks on neil treeningul nõue, et harju-

tatakse võrdlemisi väikeste raskustega, kuid seejuures korratakse tõsteid võimalikult rohkem. Oma maksimum-tagajärgedeni lähevad nad ainult võistlustel. Väga iseloomustav selle kohta on, et näiteks kergekaal-lane Mesbah, kes Berliinis tõukas uue maailmarekordi 145 kg, ei lähe treeningul üle 130 kg. Sellest taktikast peavad kinni ka teised Egiptuse paremad tõstjad, ka El Touni. Viimane on erand üksnes selles mõttes, et ta treeningul rohkem kui teised egiptlased harjutab ka surumist.

Egiptuse tõstjate tehnika on sakslaste omast suuresti erinev: läheneb rohkem Prantsuse, eriti aga Inglise koolile. Tempo-tõstetes (rebimises ja tõukamises) harrastavad nad n.-n. kääre: jalgade laia ette ja taha viskamist. Iseloomustavamaks jooneks on välikkiirus ja haruldane energia-kontsentreerimine liigutuste sooritamisel. Prantsuse koolis on liigutused teatavasti plastilisemad, pehmemad.

Surumise tehnika on egiptlastel ideaalselt puhas ja täpne. Sama ei saa kuidagi ütelda sakslaste kohta, kes küll suruvad rohkem, kuid kes seda sooritavad võrdlemisi ebapuhtalt.

Treeningus egiptlased kasutavad peamiselt ainult kangi. Kuid enamikus on Egiptuse tõstjad mitmekülgsed sportlased, kes tõstesportidile üle tulnud teistelt aladelt. Nii on Nossairi kohta teada, et ta varem oli hea võimleja, ja Touni kohta, et varem olnud maadlejaks ja jalgpallimeheks.

Saksa ja Egiptuse koolide erinevus torkab eriti silma, kui vaadelda nende tõstjate numbrilisi tagajärgi. Saksa kooli poolehoidjad (sakslased ise, austerlased j. t.) on ületamatud meistrid surumises, kuid rebimises ja eriti tõukamises on peagu alati esimesteks egiptlased.

Paremus just tempo-tõstetes andiski Berliini olümpial võidu sakslaste üle egiptlastele. Eriti piltlik on see siis, kui analüüsida mõlema rahvuse parimate tõstjate olümpiasaavutusi kõigis tõsteliikides ja kaaludes.

Surumine

	Egiptus	Saksa
Sulgkaal	Soliman 85 kg	Liebsch 92,5 (+7,5) kg
Kergekaal	Mesbah 92,5 "	Jansen 95 (+2,5) "
Keskkaal	Touni 117,5 "	Ismayr 107,5 (-10) "
Poolraskekaal	Vasif 100 "	Deutsch 105 (+5) "
Raskekaal	Hussein 112,5 "	Manger 132,5 (+20) "
Kokku	507,5 kg	532,5 (+25) kg

Rebimine

	Egiptus	Saksa
Sulgkaal	Soliman 95 (+5) kg	Walter 90 kg
Kergekaal	Mesbah 105 (+5) "	Jansen 100 "
Keskkaal	Touni 120 (+7,5) "	Vagner 112,5 "
Poolraskekaal	Vasif 110 "	Deutsch 110 "
Raskekaal	Hussein 122,5 "	Manger 122,5 "
Kokku	1060 kg	1067,5 (+7,5) kg

Tõukamine

	Egiptus	Saksa
Sulgkaal	Soliman 125 (+10) kg	Walter 115 kg
Kergekaal	Mesbah 145 (+12,5) "	Jansen 132,5 "
Keskkaal	Touni 150 (+7,5) "	Ismayr 142,5 "
Poolraskekaal	Vasif 150 "	Deutsch 150 "
Raskekaal	Hussein 160 (+5) "	Manger 155 "
Kokku	1790 (+27,5) kg	1762,5 kg

UUSI UJUMISSTIILE BERLIINI OLÜMPIAL

Crawl standardiseeritud. - Sprindi ja staieri crawl. - Kieferi kool selili-ujumises. - Ildefonzo omapärane rinnuli-ujumise stiil. - Jaapanlased kõige uuenduslikumad

Berliini olümpiamängudest on seljataga juba peagu pool aastat, kuid alles nüüd hakkab maailma spordipressis rohkemal arvul ilmuma spetsiaalkirjutusi ka olümpia-ujumisvõistluste kohta. Alljärgnevalt toome kokkuvõtteid siin-seal kirjutatust ka E. Spordilehes, sest märkmed võivad kasulikeks osutada ka meie uujatele.

Ühtlasi olgu tehtud väike etteheide Berliinis viibinud Eesti ujumis-asjatundjatele, et viimased pole seni veel aega leidnud oma tähelepanekute avaldamiseks Eesti spordipressis.

1.

Berliinis võis treeningutel ja võistlustel näha erinevate ujumiskoolide parimaid esindajaid. Tähelepanekud lubavad aga konstateerida seda, et nüüd enam ei valitse nii suur erinevus koolide vahel kui see oli veel Los Angelesi olümpiamängudel. Kuid see järeldus peab paika üksnes esirinnas olevate ujumisrahvuste suhtes. Nähtavasti on nende riikide treenerid palju üksteiselt üle võtnud ja täiendanud oma teadmusi Los Angelesi õppetunniga.

Eelkõige võis Berliinis konstateerida crawl'i stiili standardiseerimist. Üksikud kõrvalekaldumised standardist sõltusid ainult uujate individuaalsetest iseäraldustest. Standardiseerimine puudutab kõige pealt n. ü. sprinti. Peab ütlemä, et kõigis ujumiskoolides võib nüüd eraldada kaht liiki crawl'i — üks on lühemate ja teine keskmade crawl. Nüüdseaja ujumisspordi edu on suurel määral sõltunud sellest, kuidas on suudetud kohandada stiili vastavalt distantsi pikkusele. Sellest ongi kujunenud välja keskmade stiil, mis, võrreldes sprindi-stiiliga, omab suurema ökonoomsuse, kuid väiksema kiiruse.

Tabel näitab, et kui sakslased surumises on ees koguni 25 kg, siis rebimisega egiptlased vähendasid vahe ainult 7,5 kg-le, minnes tõukamise ette koguni 27,5 kg võrra, olles selles tõsteviisis ülekaalus 35 kg-ga!

Egiptlaste arvestus oli täiesti õige: ka kõige paremad saavutused surumises ei suuda anda seda ülekaalu, mida saavutatakse rebimisega ja eriti tõukamisega. Nii et igal juhul on õigem suurem rõhk asetada rebimisele ja tõukamisele.

Kuid kas kõige ülalmainitu järgi tuleks Egiptuse tõstekooli pidada absoluutselt ainuõigeks ja seda vastuvaidlematult võtta aluseks kõigi tõstjate treeningul? Näib siiski, et see oleks väär. Õigem oleks küsimus seada sääraselt: missugustele tõstjatele missugune kool on parem?

Egiptuse kool sobib rohkem nendele tõstjatele, kelle väljapaistvamateks omadusteks on elav iseloom, suur liikuvus ja kiirus. Kuid neile, kellel on flegmaatsem iseloom, sobib rohkem Saksa kool.

Ei saa salata ka seda, et tõstjad, kellel on sale kehaehitus ja kellel on võrdlemisi pikad jäsemed, eriti jalad (keha raskuspunkt asub kõrgemal), võivad suurema eduga treenida Egiptuse kooli kohaselt. Lühikestele, tüsedavõitu ja lühikeste jäsemetega tõstjatele sobib aga rohkem Saksa kool.

Maailma parimate uujate juures (välja arvatud keskmade uujad) avalduvad standartses crawl'is järgmised iseloomustavamad jooned, nagu seda Prantsuse spordilehes „L'Auto“ märgib F. Oppenheim.

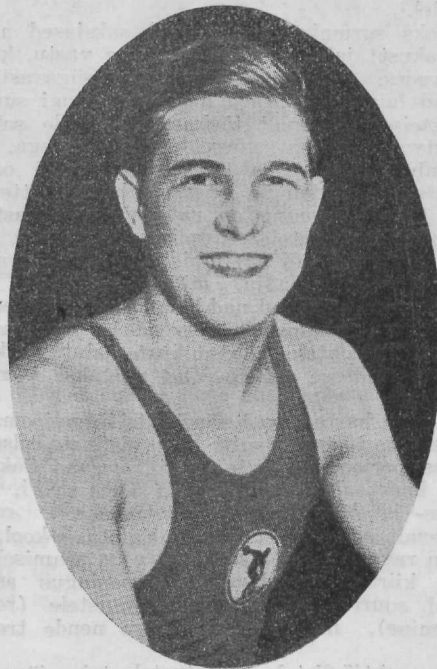
Keha seis: kumerdatud korpus on kõrgel vee kohal, hoides keha tasakaalus.

Käte töö: käe viimisel läbi õhu pööratakse käsi nii, et käeranne haarab vette just vastu õla. Pikk hoog edasiminekul toimub vajuva nurga all otse edasi õla suunas, hoo lõppedes käsi viiakse laia liigutusega taha, misjuures kesk tõmmet eelõla kõverdatakse; see liigutus lõpeb puusa kohal, pärast mida kõverdatud käsi viiakse kiirelt ette.

Jalgade töö: löögid sarnanevad jalgade veest väljatõmbamisele kiirel liikumisel üles. Töötatakse kiirelt ja võrdlemisi kõrgel.

Käte ja jalgade liigutuste koordineerimine: puudub. Täieline sõltumatus üksteisest.

Hingamine: sissehingamine toimub ühel küljel ja algab tõmbe teisel poolel, lõppedes käe õhku viimise esimesel poolel. Vanasti peeti normaalseks sisse hingata käe viimisel läbi õhu. Väljahingamine, endastmõistagi, toimub vette.

Adolf KIEFER, kelle selili-ujumise kool on maailma läbilõõnuim praegu.

Liigutuste rütm: kiire. Üks käsi ei lõpeta enne tõmmet, kuni teine pole alustanud edasiminekut. See soodustab tasakaalu säilitamist, annab kehale toetuspunkti ja suure jõu rebivale käele.

Olulisemad kõrvalekaldumised standart-stiilist on järgmised: olümpiavõitja J. Medica, paljud Kanada ujujad ja ka ameeriklannad hingavad vana kooli kohaselt: käe viimisel läbi õhu. Keha tasakaalu säilitamiseks pööravad nad pea vastupidi sissehingamise küljele.

Czik, Taris ja ungarlannad on tarvitusele võtnud hingamise mõlemale poole, hingates sisse vaheldumisi kord vasakult, kord paremalt.

Taris ja ungarlannad haaravad sirge käega, viies selle keha keskjoone taha. Nii teeb ka enamik inglasi, brasiillasi, rootslasi ja ka prantslasi, kuid mitte sirge käega, nagu see on selgelt näha ka Willy den Oudeni ja argentiinlanna J. Campbelli juures.

2.

Ka staierite tehnikas võib juba märgata standardiseerimist. Los Angelesis demonstreerisid Jaapani kesk- ja pikamaa ujujad veepinnal täiesti väljasirutatud keha hoidu, misjuures nagu oli vees. Berliini olümpia näitas aga, et kui jaapanlaste poolt Los Angelesis demonstreeritud uue stiili olid üle võtnud ameeriklased, kanadlased, inglased ja daanlased, siis jaapanlased ise on nüüd kesk- ja pikamaa distantsidel oma stiili muutnud.

Miks teised jaapanlaste stiili üle võtnud, kuid miks jaapanlased ise on otsinud jälle uue stiili, on vist selgitatav puht füsioloogilistel põhjustel. On ju selge, et suurekasvulistel ja võimsa kehaehitusega ujujatel on tähtis pikematel distantsidel kogu keha hoida väljasirutatult veepinnal, sest sellega kaotatakse oma kehakaal vette. Kuid jaapanlastel, kellel peagu eranditult on kerge kehakaal, osutub kasulikumaks veest välja ronida. Nad võivad ka pikematel distantsidel säilitada sprindi-stiili, sest nendel pole tarvis kulutada kuigi suurt jõudu oma n. ü. miniatuurse korpuse ja mitte kuigi raske keha kergitamiseks veest.

Pikamaa ujumise tehnikas, mille tüübilisemateks esindajateks on ameeriklased Flanagan ja Medica, kanadlased Pirie ja Hooper ning inglased Leivers ja Wainwright, on iseloomustav peamiselt keha seis vees. Kõik muu sarnane standartse sprindi-stiiliga.

Uue staieri-stiili standartsemad omadused on järgmised:

Keha seis: kogu keha välja sirutatud, nagu sügavasti vees.

Hingamine toimub ühe külje peale ning algab tõmbe teiselt poolelt. Hingamine ei riku kõige vähemaltki liigutuste katkematust, ja toimub kaela pöörde abil, niivõrra, et suu tuleb napilt veest välja. Pea jääb kogu aeg tugema vette, tõusmata millimeetritki kõrgemale, nii et keha seis hingamise ajal jääb muutumatuks.

Käte töö on analoogiline sprindi-stiilile.

Jalad töötavad vähema pingutusega, ühetasases taktis ja sulava kergusega. Käed töötavad kiiremini. Käte ja jalgade töö on üks teisest sõltumatult iseseisev.

3.

Selili-ujumises on eriti huvitav uus-ameerika stiil, mis on palju ökonomsem, ja kasulikum ning mis põhjustabki suurt edu.

Kuid siiski ei saa ütelda, et ka selili-ujumises oleks stiil standardiseeritud. Berliinis näitasid maailma parimad ujujad, et kuigi kõik tugevasti püüdsid uus-ameerika stiili poole, säilitasid parimad ujujad siiski oma erinevaid koole, rääkimata individuaalsetest iseäraldustest.

Kõik ülalmärgitu käib üksnes käte töö kohta. Jalgade töös on standardiseerimine juba läbi viidud, samuti ka keha hoius.

Peamine erinevus vana- ja uus-ameerika stiilis on

käe viimisel läbi õhu. Selles võib eraldada mitmeid koole:

Vana-ameerika kool: käe kiire viimine läbi õhu madalalt pea kohal, misjuures toimub kõverdus vee haaramiseks tagapool pead. Selle stiili parimaks omaduseks on, et ta võimaldab ujuda pehmelt, arendada tempot ja viimast kiirendada, ilma et rikutaks stiili.

Uus-ameerika kool on Kieferi kool. Käsi viiakse läbi õhu külje läedalt, võimalikult paralleelselt ja lähedalt veele. Käsi sukeldub vette öla tagant, kuid külje pealt. See stiil võimaldab vähendada jõu kulutust käe viimisel läbi õhu miinimumini ja garanteerib maksimaalset tasakaalu vees. Kuid selle eest ei võimalda Kieferi stiil säärasel määral rütmi kiirendamist, nagu vana stiil.

Inglise koolis on iseloomustavaks käe pikaldane viimine läbi õhu. Pea kohal on käsi kõverdatud, kuid siis haarab vett sirgelt. Sellega saavutatakse liigutuste pehmus, kuid ühtlasi nõuab see stiil suuremat jõudu.

Hollandi kool on õieti variant Inglise koolist: käsi viiakse lõdvalt üle pea, kuid kõverdatult, et siis uue lõdvestusega haarata vett. Kuid ühtlasi tuleb märkida, et nooremad hollandlannad (näiteks Kerkmøster) ujuvad juba Kieferi stiilis.

Jaapanlased viivad käe üle pea Inglise kooli esikujul, kuid laenavad vana-ameerika koolilt kiiruse. Liigutus jääb siiski pehmeks. Ebamugavust käe kõrgel väljatõstmisel jaapanlased vähendavad liigutuste kiirusega.

4.

Valdav enamus olümpiaujujaid kasutas rinnuli-ujumisel vana, ortodoksaalset stiili. Peale Brasiilia ujujate ükski teine ei katsetanud kogu distantsi katmist liblika-stiilis.

Kui jalgade töös eurooplased ei erine jaapanlastest, siis käte töös on jaapanlaste juures märgatav kergem pealesurumine tõmbe ajal. Loobudes tõmbe lõpuni sooritamistest puudub nende stiilis liigutuste tõuklikkus. Liigutuste kett on pidev ja vähe väsitav. Iseloomustav on tõmbe pehmus küünarnukkide kõrgel toetusel vette.

Võib märkida, et jaapanlaste stiil ei ole rajatud jõule, vaid kergusele ja liigutuste ökonoomiale. Seda stiili demonstreeris Los Angelesis Koike ja seda on nüüd oma õpilastele õpetanud ka treenerid. Ka 12-aastane daanlanna Soerensen, kes tuli kolmandaks, on oma stiili samuti rajanud jaapanlaste põhimõtetele. Väike daanlanna on parim tõendus jaapanlaste stiili paremuse kohta. Ühtlasi tõendab väikesejõulise daanlanna võit, et jaapanlaste stiil on tõepoolest rajatud kergusele, mitte jõule.

Liblika-stiili, mille peaharrastajaiks, kuid ainult osal distantsil, olid ameeriklased, siinkohal enam ei puuduta, kuna selle stiiliga võisid meie lugejad tutvuda E. Spordilehes nr. 9 — 1935. a., kirjutuses „Revolutsioon ujumises“. Selle asemel vaatleme filippiinlase Ildefonzo omapärast stiili.

Selle asemel, et edasi libiseda siis, kui käed liiguvad ette, Ildefonzo libiseb siis, kui käed on sirutatud kere kõrvale. Käte töö meenutab teatud määral crawlit. Selle asemel, et viia kätt kuni õlgade laiuseni, Ildefonzo jätkab käte tagasilikumist, kuni need on välja sirutatud kere kõrvale. See mõjub teise edasitõukena vees. Kiiruse seisukohalt tähendab see stiil teatud paremust. Sellele lisandub jõu kokkuhoid keha hoidmisega vee all. Kuid Ildefonzo stiilil on veel puudusi. See raskendab käte ja jalgade liigutuste normaalselt koordineerimist ja nõuab tõmbe lõpul jalgade tõuget. Muidu on aga Ildefonzo stiili liigutuste koordineerimine sugulane rohkem liblika-stiiliga kui klassilise rinnuli-ujumise stiiliga.

Huvitav on veel märkida, et lõpuspurdil läheb Ildefonzo üle siiski tavalisele rinnuli-ujumise stiilile. Nähtavasti on see siiski parem.

A. Kolmpere, prof. Sata ja teiste järgi

JAAPANI sport väärub tänapäeval erilist tähelepanu. Peaaegu lakkamatult on kuulda Jaapani sportlaste suursaavutustest. Paneb tõesti imestama, mida kõik need pilusilmalised nipponi-pojad suudavad. Vaevalt leidub spordiharu, milles nad ei ole edukad. Los Angelesi ja Berliini olümpiamängudel oldi isegi mõistamatult üllatunud Jaapani sportlaste suurtest tagajärgedest ja võimest, kuid unustati hoopis, et need tähelepanuväärivad saavutused ei ole kerkinud mitte üle öö, vaid on peagu tuhande-aastase kultuuri vilil. Võib ütelda, et sama vana kui Jaapani kultuur, on ka nende kehaharjutused, ainult välised vormid on kohandatud modernaja eeskujudele.

Vana-Jaapanis ei arendatud keha mitte ainult kehaliselt, vaid koos vaimu arendamisega. Selle tagajärjel võib kõigis oma iseäraldustes märgata teatud kooskõla Vana-Jaapani kehaharjutuste ja nende vaimuelu vahel.

Kehaharjutustest Vana-Jaapanis seisid esikohal kolm spordiharu, nimelt: sumo — vana jaapani maadlusviis; kendo — vehklemine bambuskeppidega ja judo — jaapani klassikaline spordiala (jiu-jitsu). Vanim neist on sumo. Leidub andmeid, et sumo võistlusi korraldati juba keiser Suinini ajal (28—17 p. Kr.).

Enamik maadlejaid oli väga tugeva kehaehitusega mehed, kelle kehakaal oli kuni 160 kg. Varem oli sumo n.-n. keisrikoja sport, kuid ajajooksul levis see ka laiematesse rahvakihtidesse. See maadlusviis on Jaapanis kuni tänapäevani veel säilinud, kuigi nüüd sellega tegutsevad peamiselt elukutselised maadlejad. Sumo maadlusviisi kohta võib ütelda järgmist: maadeldakse väikeses sõõris, missugune on joonistatud mullapinnale. Maadluspaika nimetavad jaapanlased dohjo'ks. Võitjaks loetakse see, kes suudab vastase maha panna või sõõrist välja tõrjuda.

Teine spordiala — kendo — leidis suurt poolehoidu iseäranis 17. ja 18. sajandil, missugune aeg on ka kendo sünniajaks. Võitlejad on kaitstud bambuskeppide hoopide eest peakattega (mask) ja polsterdatud rõivaga. Hoopide võib jagada pähe ja kerele, kus-

juures võitjaks loetakse see, kes teise tõrjub ettemääratud piiridest välja.

Kolmas ala on judo ehk, populaarsema nimega, jiu-jitsu. See põlvneb samuti 17. ja 18. sajandist. See enesekaitseviis on tõlkes pehme-kunst. Õieti võiks tähendada, et jiu-jitsu ei olegi sport, vaid abinõu enda kaitsmiseks kallaletungija vastu ilma relvata või mõne muu esemeta.

Peale eelpool nimetatud populaarse kolme ala on veel säilinud vanast Jaapanist vibulaskmine — kyundo.

Praegune moodne sport ei ole Jaapanis eelpool nimetatud kehaharjutusviise välja tõrjunud, vaid, võib ütelda, et just vastupidi: rahva hulgas pole need ilalgi nii levinud olnud kui praegu. Isegi praegustes Jaapani koolides on kendo ja jiu-jitsu tunnustatud obligatoorseks õppeaineks.

Õnnelikul viisil ei ole Jaapanis kuni tänini veel kadunud igivana rahvuslik traditsioon, mida võib üldiselt nimetada „bušido'ks“. Sealt siis tulevad nimed judo, kendo, kyundo, mis õieti polegi sport, vaid hümnaare arendamise ja süvendamise meetod. Neil aladel ei ole tähtis mitte võit või kaotus, vaid mõõduandvaks on siin vaimne ja moraalne seis, mida ükski ei tohi unustada ei harjutusel ega võistlusel. Dr. Uchiba tähendab väga tabavalt vibulaskmise kohta: „Sa ei pea mitte mõtlema märgi tabamisele, vaid silmas pidama moraalsel taset ja kehahoidu; kui sa seda saavutad, tabab nool märki: kui aga sa seda ei saavuta, oli sinu vaimne seisukord halb, mille tõttu kannatas ka sihtimiskunst.“

Omapäraseks osutub judo ja sumo harrastusel, et jaapanlased ei tee mingit vahet kaaludes (keharaskus). Nad on sellel seisukohal, et kõige pisem võib kõige suuremat võita — selles olevatki meistri tõeline kunst.

Erilise tähtsuse Jaapanis omab hügieeniline õpetus. Mõisted ebapuhas ja patune olla, on kõige vanemas jaapani ajaloo perioodis identsed. Religioon niisiis domineerib. Shintoismus edendas sporti suurel määral. Nii olid tihti templiouedel pidupäevadel mitmesugused sportlikud võistlused, nagu vehklemine, maadlus, ratsutamine jne. Sääraseid religioosseid spordipidustusi võib leida veel tänapäevalgi. Preestrite kõrval oli ka ametiasutustele ülesandeks tehtud rahvale anda hügieenilist ja meditsiinilist õpetust. Juba müütilisel ajastul andsid valitsejad sagedasti tervislikke

elureegleid. 8. sajandil üksikute provintside ametnikes kirjeldustes võib leida, et Yamototakeru, keiser Keiko (a. 71.—130. p. Kr.) poeg oli ekspeditsioonil itta, Hitachi maakonnas ühe uue allika loonud ja rahvale õpetanud vee joomise.

Teatavasti võtsid Tokugava-perioodis (1615—1868) ka Euroopa arstid osa valitsuse katsetest rahvale anda hügieenilisi õpetusi. Uuema-aja kohta ütleb Shingo Ikeda: „Meiji restauratsioon (1868) andis tõuke Lääne kultuuriga kokkupuutumiseks ja moodne Jaapani arenemine algas selle poliitilise revolutsiooniga. Vananenud kommete kõrvaldamine ja moodne teaduste import mõjusid rahvale hästi. Üldine süstemaatiline, teaduslik ja praktiline tervishoid, mis seni oli väljaspool rahva huve, sai sealt oma alguse. Uus Meiji-valitsus näitas algusest peale suurt huvi rahva tervise kohta ja toimis Euroopa eeskujul, andes välja mitmesuguseid tervishoiu seadusi“.

Üldine rahvaelu arenemine ja sotsiaalsed ning majanduslikud edusammud kergendasid hügieenilise õpetuse elluviimist. Väga suur mõju oli siin koolireformil, mille järele rahvakooli astumine tehti sundlikuks juba 4-aastastele lastele (seadus anti välja 1871. a.). 1908. aastast alates aga muudeti see seadus, kusjuures lapsed olid sunnitud astuma kooli 6. eluaastast peale.

Koolides on hügieeni-õpetusega tihedas seoses ka kehakasvatust. Erilist tähelepanu väärib võimlemine. Juba algkoolides on maksev lause: „võimlemisega peab saavutama, et lapse tervis oleks kaitstud ja karastatud, et vaim leiaks ergutust ja keha oleks ühtlaselt arendatud, ning et laps harjuks juba maast-madalast peale distsipliini ja seltsimehelikkusega.“ Jaapani kasvatajad püüdsid kõik teha, et nende rahva mentaliteet tõuseks. Nii on nende kasvatajad korduvalt käinud välismaal (Euroopas ja Ameerikas), et kaasa tuua just seda, mis Jaapanis on puudunud. 1878. a. asutati esimesed võimlemisõpetajate ettevalmistuse asutused, missugustes õpetati võimlemise kõrval ka üldkasvatust, hügieeni, meditsiini jne.

Koolinoorsoo kehalisele kasvatusel vaadatakse kui rahvakasvatustlikule alusele... Jaapanlasel on kehakasvatuse suhtes järgmine vaade: tervise eest hoolitsemine on kõige ülem seadus, millel baseerub kogu rahva kasvatus.

Kehakasvatust on alates 1869. a. kõigis Jaapani õppeasutustes obligatoorne. Praegu on poiste ja tüdrukute algkoolides kehakasvatust tunde 3 korda nädalas. Niisama palju tunde on ka keskkoolides. Ülikoolides on kuni 5 tundi nädalas kehakasvatust. Õppeasutustes harrastatakse mitmesuguseid spordialasid, nagu ujumist, kergetõustikku, võimlemist, vehklemist, meeskonna-mänge (base-ball, jalgpall, rugby) jne.

Kehakasvatuse mõiste on Jaapanis lähedases seoses rahvusliku enesetunde algidega ja selle algust võime otsida juba Jaapani rahva eelajaloolisest ajast. Kus on olemas kultuuri, seal peab seda ka arendama, et vältida selle väljasuremist. Sellega võiks siis ka seletada Jaapani spordi nüüdisaegset kõrget taset. Jaapanlane võtab sporti mitte ainult kui keha igakülgset füüsilist arendamise vahendit, vaid ka moraalse ja vaimse distsipliini kasvatusvahendina. Sport on temale midagi suurt ja tõsist, midagi, mis tuleb võtta kogu hingega. Dr. Uchiba ütleb: „Jaapanlasele on tundmata sport, ainult spordi enda pärast. Kõneldakse tihti meie sportlaste suurest auahnusest rekordite jahil. Kui aga arvatakse, et jaapanlased spordivad ainult rekordite pärast, siis on see arvamus täiesti ebaõige. Meie auahnus seisab ainult selles, et igal alal endast võimalikult paremat anda, eriti seal, kus kaalul on isamaa ja rahva au. Ja ma võin uhkusega konstateerida, et jaapanlased suudavad ka spordi alal teiste kultuurirahvastega võistelda aua.“

Jaapani spordi-liikumisele tema praegusel kujul andis suuna inglase Strange, kes 1865. a. viibis Tokio ülikoolis inglise keele lektorina. Tema kaudu tutvusid

Jaapani parim teivasjüppaja NISHIDA Berliini olümpiakülas amefis endamassaashiga.

sid jaapanlased esmakordselt uute spordialadega — kergetõustikuga, sõudmisega ja ujumisega. Võimlemine aga sai Jaapanis alguse peamiselt Prantsuse literatuuri kaudu ja base-balli-mänguga tutvustasid neid Ameerika spordiõpetajad Meiji 6. restauratsiooni aastal. Üldse on Ameerika kehakultuuri mõju Jaapani spordiliikumises veel nüüdki märgatavalt tunda. Hoogsa tõusu jaapani spordatasemes tõid aga olümpiamängud. 1912. a. Stokholmis peetud olümpiamängudel olid jaapanlased esindatud ainult kahe sportlasega — kergetõustikus. Sellele järgnenud Kauge-Ida mängudega, millest võtsid osa Jaapan, Filippiinid ja Hiina, algab Jaapanis spordi võimas tõus. 1920. aastal võisid nad Antverpeni mängudele saata juba 10 keskmise tasemega sportlast. 1928. a. Amsterdams võitsid jaapanlased juba kaks esimest, kaks teist ja ühe kolmanda koha. Jaapanlane Oda saavutas kolmikhüppes 15,41 m ja kõigi üllatuseks võitis jaapanlane Tsuruta Saksa kuuluse Rademacheri 200 m rinnuli-ujumises. Nii heisati 1928. a. Amsterdams esimest korda tõusva-päikese-maa lipp võidumasti ja sellest ajast saadik on see seal lehinud ka järgnenud olümpiamängudel. Tänapäeval seisavad Jaapani sportlased eriti jooksudes, hüpetes ja ujumises maailma parimate esirinnas.

Juba Amsterdami mängude eel levis lööksõnana kuuldus „kollasest hädaohust“ niihästi poliitilisel kui ka spordi alal. Tänapäeval nähtub, et spordi suhtes oli see vaade küllaldaselt põhjendatud. Kirjeldades

Jaapani spordiliikumist ja selle progressi, ei saa jätta mainimata üht tegurit, mis on lähedases seoses Jaapani kõrge sporditasemega. See on — üldiste rahvahulkade lihtne ja loomulik toitlus. Toitudes on eriti suurel määral toortoitaineid. Siinjuures võiks veel mainida ka riietust, eluviise jne. Näiteks paneb jaapanlane eriti suurt rõhku jalanõudele ja getta'd, mida

Praegu on Jaapani armee kuulsaimaks sportlaseks koimikšuppaja TAJIMA, kes hiljuti võeti nekrutiiks.

seal kantakse, võimaldavad jalgele loomuliku asendi, sest nendel puuduvad kõrged kontsad. Sarnaste kontsadeta sandaalide kandmine võimaldab jalalihaseid loomulikult arendada.

Spordiliikumise populariseerimiseks kasutavad jaapanlased kõiki võimalikke vahendeid. Ühe tüübilise näitena võiks mainida, et Amsterdami olümpiamängudel veepalli-mängude ajal istus üks jaapanlane kogu aeg kannatlikult ujumisbasseini äärel ja joonistas täpselt kogu veepalli-mängu käigu.

Suurt rõhku panevad jaapanlased ka filmile, mille kaudu kõik tähtsamad sportlikud sündmused viiakse laiematesse rahvamassidesse.

Ujumine on Jaapanis levinuim spordiala ja peagu iga jaapanlane oskab ujuda. See on ka loomulik Jaapani riigi geograafilise ja kliimaatilise asendi tõttu. Suurem osa Jaapani eliitklassi ujujaid on veel kooliealised. Kerge kehakaal, võrdlemisi tugevad lihased ja vali treening on viinud neid tippsaavutusteni. Lapsi õpetatakse juba varakult ujuma ja sellega on ka seletatav, et juba 14—16-aastasest noorurid on suutelised võistleva maailma parimate ujujatega. Dr. Uchiba ütleb, et noorte meistrite fantastiliste saavutuste tagajärjel on ujumine Jaapanis nüüd selle sõna tõsisel mõttes muutunud rahva spordiks. Ükski teine maa maailmas ei tõmba ujumisvõistlustel kokku nii palju pealtvaatajaid kui Jaapan. Ja üheski linnas maailmas pole kusagil nii palju ilusaid avalikke ujulaid kui Tokios.

Teistest spordialadest on levinud veel tennis. Talispordit Jaapanis on veel võrdlemisi keskpärane, kuid vaatamata Jaapani pehmele ja lühikesele talvele, on ka suusasport tänapäeval muutumas võrdlemisi populaarseks. Selle spordiala populaarsuse kohta olgu näiteks toodud, et talvel sõidavad Tokiost igal laupäeval täiskilutud erarongid lumerikkamaisse maakohtadesse. Jaapani suusatamiskohtade huvitavaks omapäraks on

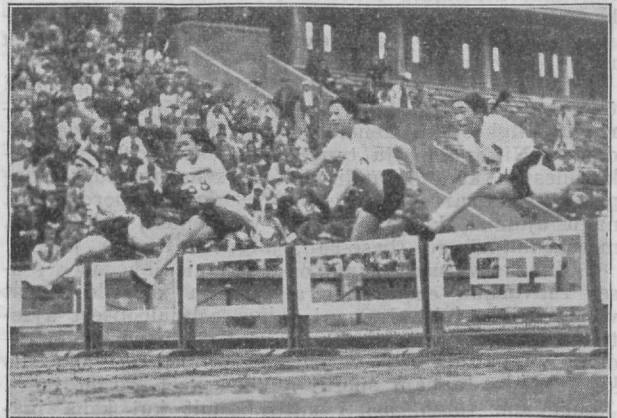
see, et nende ligidal asuvad kuumaveallikad, nii et kohe pärast suusatamist võib seeldada vees.

Ka on levinud Jaapanis uisutamine, kuna Põhja-Jaapanis järved talvel lühemaks ajaks kinni külmaavad. On aga ka ehitatud kunstlikke liuvälju, missugused leiavad rohkem kasutamist. Tähelepanuvääriv siinjuures on asjaolu, et uisutamisega tutvustas jaapanlasi esmakordselt 1890. a. keegi välismaine misjonär, kuid 20 aastat hiljem korraldati alles esimene kiirusutamisvõistlus Sula järvel.

Mängudest, mis populaarsemad, on leidnud poolehoidu rugby, korvpall, võrkpall, base-ball ja jalgpall. Ratsutamist harrastavad peamiselt kaitsevälised, milleks erilist hoogu andis leitn. parun Nishi võit Los Angelesi olümpiamängudel.

Jaapani naisspordiliikumise esirinnas oli kadunud Kinne Hitomi, kes esimese naisena hüppas kaugust üle 6 m ja jooksis 100 m 12,0 sek. Tema oli esimene naine, kes Jaapani naisspordi nime viis rahvusvahelisele areenile. Kuid tänapäeval, vaatamata suurele rahvaarvule, leidub Jaapanis naiste seas veel vähe kõrgeklassilisi sportlannasid. Dr. Uchiba ütleb, et naiste spordiliikumisele on pidurdavalt mõjunud rahva üldine mentaliteet. Ollakse arvamusel, et naise peamiseks ülesandeks olgu tugeva järeltuleva soo kasvatamine, mitte aga spordirekordide tagaajamine.

Mis puutub Jaapani spordi juhtivasse organitesse, siis selle kohta on raske anda selget ja ülevaatlikku pilti, sest Jaapanis on enam kui 40 spordiliitu. Juba ainult ujumist juhitakse kolmest keskorganist. Peaorganisatsiooniks Jaapani spordiliikumises on asjaarmastajate-liit (Athletik), missugune asutati 1911. a. Selle organi peamiseks ülesandeks on jälgida ja kontrollida kogu maailma spordiliikumist, koguda statistilisi andmeid, pidada suhteid välisriikidega, luua sõprusvahetusi, alal hoida asjaarmastajate mõistet, saata Jaapani sportlasi rahvusvahelistele võistlustele ja hoolitseda kogu Jaapani spordi heakäigu eest. Peale mainitud keskorgani on veel rida spordiliite, nagu kergejõustiku, raskejõustiku, ujumise, vehklemise, jalgpalli jne. liite.

Jaapani naised tõkkejooksul.

Riik toetab Jaapani spordiliikumist iga aasta suuremate summadega. Üldiselt võib mainida, et Jaapani spordiliikumine, samuti kui ka üldine kultuuriline evolutsioon, on suunatud tõsisest tungist saada suureks ja tugevaks rahvuseks maailma rahvaste peres.

KAS EUROOPA VÕI AMEERIKA?

Heitlus poksihagemoonia pärast

Nagu kõnelevad viimased New-Yorgist saadud teated, tahetakse keelata M. Schmelingi ja J. Braddocki vaheline poksivõistlus, mis hiljuti määrati kindlaks. Asja algatajaks olevat rahvussotsialismi vastane liiga. Kui asi tõesti võistluse keelamiseni peaks minema, oleks see ülekohtus. Tahtmata siin kiita või laita rahvussotsialismi, peab mainima ainult seda, et sporti ei tohiks kunagi siduda poliitiliste maailmavaadetega ning vooludega.

Tõeliselt ei ole võistluse keelamise kavatsus aga sugugi üllatav, olgugi, et meil seda varem ei ole puudutatud. Teeme seda nüüd esimesena, valgustades kokkuvõtlikult elukutsete poksimaailma praeguseid telgitaguseid.

Küsimus ei seisa praegu selles, kas võidab M. Schmeling või J. Braddock, vaid nende vaheline võistlus peab ühtlasi otsustama

kas jääb edaspidi poksi-maailmas pemeheks Euroopa või Ameerika?

Kauemat aega on siin alati otsustav sõna olnud ütelda Ameerikal. Maailmameistri-tiitel on püsinud pikemat aega suure lombi taga ja alles viimastel aastatel suutsid selle lühikesteks ajaks Euroopasse tuua sakslane M. Schmeling ja itaallane P. Carnera. Ameerika rusikamehed on alati osutunud eurooplastest paremateks. Vähemalt olid nad seda vaidlematult ajani, millal oma tiitlit vabatahtlikult loobus G. Tunney. Ameeriklased on harjunud sellega, et maailma parimaks poksijaks on jänki. Teissugune olukord tundub temale häbistavalt skandaalsena. Ameerika suured poksivõistluste korraldajad teavad seda väga hästi ja püüavad ühtlasi alati asju seada sellele vastavalt.

Kõik nimekad poksispetsid väidavad, et

sellist puudust headest poksijatest, nagu praegu, pole Ameerikas varem olnud.

Kõik praegused paremad on vägagi keskpäraste võimetega. Ajal, millal neljanurgelise ringi kuningaks oli Jack Dempsey, ei sõandanud nende võimetega poksijad isegi und näha sellest, et pääsevad maailma 10 parema hulka. Hädaoht, et maailmameistri-tiitel pikemaks ajaks võib minna Euroopasse, on praegu suurem kui kunagi varem.

Ameerikas teatakse väga hästi, et praegune maailmameister J. Braddock ei suuda kaitsta tiitlit.

Ameerikas pole J. Braddock olnud kunagi eriti populaarne. Samuti ei ole tema oma 31 aastaga kuigi arenemisvõimeline. J. Braddocki parimaks päevaks oli ja jääb see päev, millal ta võitis M. Baeri. Ent Euroopa ja Ameerikagi ajakirjanduses on sellegi kohta kostunud mitmesuguseid häälid. Enne võistlust oli suur favoriit M. Baer, kelle kasuks oli sõlmitud enamik kihlvedudest. Ja on neid, kes väidavad, et M. Baerile, kes teatavasti on juut, oli hea äri võidust tähtsam.

On loomulik, et need, kes tunnevad J. Braddocki võimeid, ei taha lasta võistelda teda M. Schmelingiga. On teada, millist heitlust pidi sakslane pidama enne, kui sai võistlusloa. Kuuldavasti olevat M. Schmeling pidanud varem koguni ähvardama paljastustega P. Carnera võitude ja mõningate teiste asjade kohta.

Asi osutub ameeriklastele seda ebaseadlikumaks, et

eurooplaste hulgast on tõusmas rohkem häid poksijaid,

kes võivad tõusta tulevikus maailmameistri troonile. Selliste meeste hulgast nimetatakse kõigepealt soomlast Gunnar Bärlundi. Endine maailmameister Jack Johnson nimetab teda juba praegu maailma parimaks poksijaks. Osa poksispetsid on aga veel vähe tagasihoidlikumad. Nad arvavad, et M. Schmeling vähemalt lähemas tulevikus suudab olla veel väärikaks vastaseks Gee Bee'le. Isegi maailmameister J. Braddock on jälginud soomlase treeningut ja sõnanud: „Oivaline mees! Kui mina temaga võistlen, peakisin olema oma elu parimas vormis.“ Neeger Joe Louis jälgib aga pidevalt G. Bärlundi esinemist ja on ütlenud:

„Meie-vaheline võistlus selgitab kord maailma parima poksija.“

Kui võrd kardetav vastane on ameeriklastele Gee Bee, näitab isegi, et temale kuidagi ei leita vastast. Kord olid nendeks kindlaks määratud juba Al Ettore ja Red Burman. Võistlustest kummagagi ei tulnud aga siiski midagi välja. Miks? Ametlikud põhjendused on lugejatele varem toodud. Kuid võime sellele lisada veel midagi muud: need kaks on Ameerika noortest poksijatest ainukesed, kes äratavad tulevikulootusi, ja poisid, kellest laiematele hulkadele tahetakse jätta muljet, et nad midagi suudavad. Ent võistlustel Gee Bee vastu, selguksid meeste tõelised või-

med. Et vältida sellist häbistavat „waterlood“, keelati võistlused.

Edasi kardetakse eurooplastest sakslast Valter Neuseli. Tema kohta üteldakse: „Seda, mida M. Schmeling oli kord, võib V. Neusel olla tulevikus.“

Eurooplaste teevad selleks kõik, et tuua poksihagemooniat Euroopasse.

Inglise võistluste korraldajad, kellele on seltsimas sakslased, püüavad korraldada järjest enam suuri võistlusi. Ühtlasi hangitakse oma käsutusse üha rohkem häid poksijaid. Isegi eksmaailmameister M. Baer on suudetud meelitada võistlema keevadeks Londoni.

Kui sellele lisaks maailmameistri-tiitel tuleb Euroopasse, on kindel, et järgmised heitlused tiitlile toimuvad juba siin. See oleks aga suure lombi tagustele võistlustekorraldajaile liig. Peale muu väheneksid tunduvalt ka nende sissetulekud. Kuna Ameerikas uusi suurusi esile kerkimas ei ole, Euroopast aga neid tõuseb, on Ameerika poksiperemehed hakanud korraldama uute tähtede otsimisevõistlusi ka Euroopas. Nii toimides loodetakse tulevased tähed saada oma käsutusse ja ühtlasi leida soodsamat tegutsemispinda sellel juhul, kui poksihagemoonia tõesti kaldub Euroopasse.

Ainuke ameerika poksija, kes praegu suuteline võistlema euroopa parimatega, on J. Louis.

Ent tema on neeger, keda samuti ei taheta näha poksitroonil. Värvide vaheline vaen osutub siin takistajaks. Kindlasti aga tuuakse viimisel hetkel, kui asi tõsiseks muutub, J. Louis tugevama numbrina mängu, kas J. Braddocki või eurooplastest tiitliaspirantide vastu. On põhjust oletada, et juba praegu sondeeritakse varjatult pinda Louis-Bärlundi vaheliseks võistluseks.

Puht-spordi huvides oleks soovitatav, et poksihagemoonia tuleks Euroopasse.

Äri huvides ei hooli Ameerika võistluste korraldajad enam sageli ausast võistlusest ja spordist. Selleks, et ajada kokku rohkem raha, sooritatakse mõnigi kord tehingu'd, mis meenutavad tsirkuste maadlejate manageride võtteid. Inglise ja Saksa võistlustekorraldajad lubavad aga, et edaspidi poksist valitseb täielik ausus ja kaaluv on rusikameeste parimus, mitte aga äri, kuna ausagi poksiga on võimalik teenida suuri summasid.

Alused, millele rajatakse hea korvpallimäng

Kui jälgida korvpallimängijate kohta käivaid kirjutusi, siis on need mitmesugused. Harilik pealtvaataja näeb mängus vaid juhuslikku, mõnda ilusat viset või kukkumist või muud sellesarnast; lehe-mees kriitika kõrval hangib teateid, mitu punkti iga mängija visanud; meeskonna pooldajad kiruvad oma meeste vigu ja räägivad, nagu nad ise mängiksid paremini jne. Kuid vähesed näevad seda, mis tegelikult toimub mängupõrandal, kus kaks meeskonda pannes välja oma parima, peavad mängima võidule.

Terav silm võib 40 mänguminuti jooksul panna tähele mitmesuguseid juhtumeid, miks just teatud mängija ei suutnud täita oma ülesannet, miks teine mängija hiilgas, miks meeskond võitis või kaotas jne. Kui kõiki neid juhtumeid tähele panna, selle juures tunda ligemalt iga üksiku mängija ettevalmistust ja isiklikku elu, ja — kui neid juhtumeid aastast aastasse järjekindlalt meele pidada ja märkida, siis võib tulla teatud kindlate tulemustele mängija võimete kohta ja väita, kuivõrd üks mängija omab häid ja õigeid eeldusi edurikkaks võistlemiseks, ja kuivõrd teine mitte.

Alljärgnevalt püüangi selgitada, seitseteistkümneme aasta kogemuste põhjal mängijana ja õpetajana, mis teeb mängija suureks sportlaseks, selle sõna tõsisel mõttes; miks langeb ridadest nii mõnigi lootustandev mees pärast mõne aastast tegevust.

Tegurid on mitmesugused. Ma toon esile vaid mõningad. Et ainet lihtsamalt käsitleda, jaotan tegurid kahte gruppi, arutades esimeses grupis tegurid ühenduses mängija ettevalmistusega ja teises — tegurid ühenduse mängija eluga.

Iga võistleja eelduseks on tegujõuline organism, mis suudab panna vastu suurtele pingutustele. Need ajad on möödas, millal võistlusväljal ilutseti. Ilus inglise poksikool on läinud hingusele, „Viini vals“ jalgpallimeestele ei ole kuigi tulutoov, kergejõustikus on kadunud „nõksud“. Kõik on lihtis, kuid kõik sihib välja tagajärjele. Poksija eesmärk on vastase lõug, jalgpallimehel — vastase värav, kergejõustiklasele sihi lint ja rekordi lipp. Kuid tagajärge saavutatakse nii, et kogu jõud on pühendatud sihile ja jäetakse ära iga sugune jõukulutus kõrvalisele tegevusele. Varemalt poksija keksles ja vehkis end väsimuks ja tal jäi vähe jõudu vastase löua tagajärjekaks tabamiseks; jalgpallurid „tantsisid“ keskväljal, kuna värava all puudus läbitöötamise ja löögi võime jne. Sama on ka lugu korvpallis. Ilus platsimäng ei tähenda midagi, kui korvi all ei ole läbilöögi võimet. Läbilöögi võime all mõistame realiseerida iga juhtu võiduks. See nõuab mängijalt organismi, mis suudab saata korda rohkem kui harilikke pingutusi. Miks raskes võitluses poksija ei löö teist knocki, jalgpallimängija ei saavuta väravat, korvpallur korvi? Palju just sellepärast, et ta lihtsalt ei jõua. Tugev, hästi töötav keha on esimene nõue heale korvpallimängijale. Korvpallimängija peab oma keha, mis vastab kiirele, hüpperohkele ja vastu pidavust nõudvale mängule. Samuti nõuab korvpallimäng viimistletud tasakaalu tunnet peatumiseks, lähtumiseks, põiklemiseks, pöördumiseks ja täpsaks söötmiseks ja viskamiseks.

Miks tehakse vigu kaitsmisel? Sellepärast, et keha ei suuda seda, mida nõuab mäng. Selle asemel, et joosta otsa kukkuvale vastasele, on tarvis temast üle hüpata; vastase söödu tõrjumisel, hüppel, keha nii valitseda, et ei juhtuks kokkupõrget; kukkudes mitte

haiget saada; palli omades hüppel veel suuta olukorda hinnata ja palli suunda viimisel hetkel muuta jne.

Lisaks sellele kehade tugevad kokkupõrked korvide all nõuavad mängijatelt kehi, mis suudaksid vastu panna kokkupõrke hoole.

Nagu igaüks mõistab, ei ole sarnane keha ühe- või paariaastase harjutamise tulemus. Harjutamine ja keha arendamine peab algama noores eas.

Linnapoisile on keha ülestöötamise aluseks kehaline töö ja võimlemine. Kehalist tööd (tee-ehitused, metsatööd jne.) hooegade vahel hindavad väga näit. Ameerika jalgpallimängijad. Ka kuulsamad elukutse- lised poksijad armastavad võtta harjutuskava kehalist tööd. Kehaline töö on alus, millele peaks olema rajatud meie kogu kehaline kasvatus.

Maapoiss, kellele kehaline töö on elukutseks ja sellega seotud ka teatud vead, peab parandama neid vigu vastava võimlemisega. Soovitaks just maapoiste tarvitusele võtta Niels Bukhi võimlemise süsteemi.

Töoga käsikäes käib võimlemine. Ei ole ma kunagi Eesti mängijaid paremas vormis näinud kui olümpia-katsevõistlustel. Põhjuseks oli suurel määral 21 kuud enne seda kestnud võimlemine. Korvpallimängijatele paremaks võimlemiseks on põrandvõimlemine kukkumistega, hoogtõusudega, kätelseisudega, saltodega jne. Seda võimlemist peab õppima iga poiss ja iga meeskonna liige harjutama 10—15 minutit enne harjutuse algust.

Nii siis alguses keha korda! See on alus, milles ehitatakse kõik muu. Tehnika ilma aluseta — kehata — on küll ilus, kuid tagajärjeta. See on ka põhjus, miks paljud langevad välja mängijate ridadest. Nende kehad ei suuda seda, mida mäng nõuab.

Kuid tegujõulises kehas peab elama ka tegujõuline vaim. Inglise nimetavad seda lihtsalt „fighting spirit“. See on niisugune vaim, millest kirjutasid Berliini lehed olümpiamängudel 400 m jooksjast Brownist, kes neegritega, suurjooksjatega, Luvalle'i ja Williamsiga suutis sammu pidada, tulles teisele kohale, kaotades vaid sentimeetritega Williamsile. Ta tegi paremini kui temast loodeti. Seda vaimu näitas ka inglise jalgpallimeeskond võistluses Poola vastu, olles taga 5:1 oma väravavahi süü pärast, mitte kaotades tuju, heroiliselt võitles mängu lõpuni, kaotades vaid 5:4.

Ühesõnaga on vaim see, mis võitleb kuni lõpuni, vaatamata mänguseisule, ja võitleb seda tugevamalt, mida halvemini käsi käib.

See on vaim, mis vaatamata valule, pingutusele, kaotusele, suudab ennast valitseda ja spordimeheliselt mängu lõpuni mängib. Ta ei veereta süüd kohtunikule või muule põhjusele, vaid enesele, ja püüab kaotuse puhul järgmine kord paremini mängida.

Mitte omada head võistlusvaimu on mängijate suurim nõrkus, mis langetab paljusid. Kui tuntakse, et võistlus koha pärast meeskonnas on liig tugev, loobutakse kergel käel; kui teatakse, et ei saa mängida esimeses gamituuris, jäetakse harjutamine hooletusse. Niisuguse iseloomuga mängijad võib rahulikult pingile jätta, sest nad niikuinii murduvad tugevas mängus.

On ka mängijaid, kes mängivad hästi nõrkade vastastega, kuna tugevamate vastu ei suuda midagi pakuda. Ka need langevad ridadest.

Kuidas aga omandada niisugust järeleandmatut vaimu? Selle kohta on raske vastust anda. Paljudel on

see juba sündmusega antud, kuid palju võib juure kasvatada püsiva tööga ja võistlusega.

Kuid ilma selle vaimuta on ka kõige parem keha töö tagajärjeta.

Kehale ja vaimule alles ehitame mänguuskuse. Siin peab pidama silmas mitmesuguseid tegureid. Kõigepealt tehnika. Iga poiss peaks seda juba omandama 12.—14. eluaasta vahel, sest sel ajal omandatakse tehnikat kõige paremini.

Tehnika all ma mõistan palli käsitlemist (söötnust, viskamist, põrgatamist) ja keha valitsemist (lähtumist, jooksusihhi muutmist, peatumist, pööramist, kaitsmist jne). Poiss peab mõistma palli kätte võtta, seda korralikult käsitlema. Samuti oma keha üle peremees olema. See on lihtne korvpallimängu ABC, kuid õpetus peab olema täpne ja korralik, sest omandatud vigu on hiljem raske parandada. Seda peavad ka mängijad enne harjutuste algust õppima umbes 3 nädalat, olgud nad kui head mängijad tahes. Selle harjutuse ülesandeks on korrastada närvikoordinatsioon ja lihaseid, iseäranis sõrmedel, ja neid, mis on kaastegavad keha tasakaalustamisel.

Paljud mängijad kannatavad just selle „algkooli“ puuduse all. Nad on kohe nn. „üliskooliga“ alanud ja sellepärast läheb kõik segi. Nende juures võib näha, et ei ole midagi kindlat. Mängus üks sööt või vise äpardub, teine õnnestub jne. Provintsis on see iseäranis selge, kus ollakse nii-ütelda „üliskoolis“, s. t. mängitakse kahe poolega. Katsetel nõuti mängijatelt, vastastikku seistes 15 m kaugusel üksteisest, üksteisele kiirelt sööta. Suudeti 20 söödust vaid paar söötu täpsalt kohale toimetada.

Nii siis „algkoolist“ peale, s. t. tehnika põhialused selgeks. See näib olevat lapsik ja igav, kuid tarvilik. Seda teevad Ameerika baseballi profid 2 kuud enne hooaja algust. Need mehed, kellede leivaks on pallimäng. Ja kui see kasulik ei oleks, siis nad seda ei teeks. Seda leidsid vast ainukese puudusena ameeriklased Euroopa meeskondadel, kuid siiski puudusena, mis lülitab peagu kõik Euroopa meeskonnad finaalingidest välja. Välispidiselt tühine asi, kuid kõige olulisem. Ei kujuta meie üliskooli haridusega inimest algkooli haridusest, samuti ei ole mõeldav korvpallimängu tehnika-koolita.

Seda peavad ka paremad mängijad silmas pidama. Nende tehnika ei ole ka veel kõige parem. Siin võib lõpmatuseni õppida ja ennast täiendada. Sellepärast on sel alal nii noorel kui ka täismehel tööd küllalt.

Kui on enam-vähem selge tehniline külg, peab asuma omandatud tehnikat rakendama. Tegelikult mängus visatakse jooksult, kusjuures kaitsjad takistavad viskajat; söödetakse jooksul ja liikuvatele kaasmängijatele jne. Sellepärast peab ka harjutamine toimuma võistlusolukordades. Näit. kõik visked sooritatagu jooksul takistatud olukorras; põrgatagu ja söötku samuti kiirel jooksul ja takistatud olukorras.

Võib omada nii head tehnikat kui tahes, kui ei harjutata võistlusolukordades, on tehnikast vähe kasu.

Nii-siis teine aste mänguuskuse omandamiseks on harjutamine võistlusolukordades. Seda peavad õppima poisid 14—17 a. vahel ja mängijad 3 nädalat enne hooaja algust ja hooajal nädalas vähemalt üks kord. Sellega tõuseb mängijate ettevalmistuse aeg juba 6 nädalale. Kuid aja puudusel tehnika omandamise viimane nädal võib ka langeja kokku harjutamise esimese nädalaga. Leidub ka sarnaseid mängijaid, kes on võib-olla on head viskajad ja söötjad, kuid võistlusolukorras ei suuda nad palju pakkuda. Kaitsja häirib neid ja sööt äpardub kiirel liikumisel. Ka need langevad paremate ridadest.

Viimane aste mänguuskuse omandamiseks on harjutusmäng ja võistlus. Harjutusmängude eel peetagu teoreetiline osa, et selgitada koosmängu taktikat ühenduses kaitsmise ja pealetungiga. Siin peab iga mängija

Berliini
olümpiavõit-
ja 400 m
vabaujumise-
ses
J. MEDICA.

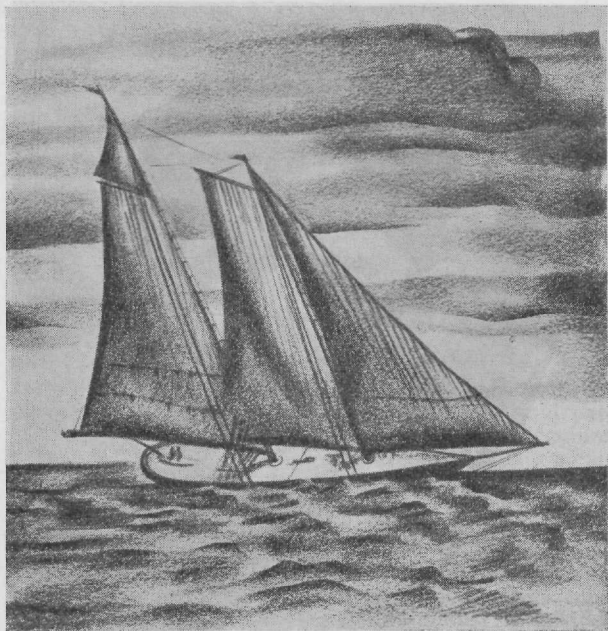
täitma oma osa. Oleme nagu väikene või suur lüli suures masinas ja tegutseme vastavalt ülesannetele. Kui ta seda ei täida, lakkab masin töötamast. Selles osas on ka paljud, kes ei suuda püsida meeskonnas. Nad on kas väikese tehnilise ettevalmistusega ja sellepärast osutub taktikaline mäng neile raskeks, või mängijad, kes mõtlevad vaid enese aule ja mängivad vaid oma kuulsuse tõstmiseks, rikkudes seega koostööd. Mõlemad tüübid langevad ridadest. Harjutusmängud alaku vähemalt 2 nädalat enne hooaega. Nende esimene nädal võib langeda kokku ka harjutuste viimase nädalaga nii, et kogu ettevalmistus kestab 6—8 nädalat. Hooajal vähemalt kord nädalas mängida harjutusmängu.

Võistlus on see, mis karastab ja katsetab mängijat, mis ta harjutamisega omandanud. Üht asja, mida ei suuda anda harjutusmäng, nimelt võistluskogemusi, peab andma võistlus ise. Ilma võistluseta ei kasva mängija suursportlaseks. Siin ta näitab, mis ta suudab ja mis aimest ta tehtud. Sellepärast peab iga meeskonna vanem kandma hoolt võistluste eest. Aitab 12—20 võistlusest hooajal, vastavalt meeskonna vanusele ja kogemustele.

Nii-siis kokkuvõetult, mis puutub mängijate ettevalmistusse. Tuleb omada keha, mis on tegujõuline ja suudaks täita suurt kiirust ja vastupidavust nõudva mängu nõudeid. Selles kehas peab elama vaim, mis püsib tasakaalus ka rasketes olukordades ja võitleb lõpuni. Mänguuskuse omandamine sündigu järjekorras, mis algab tehnika omandamisega, jätkub harjutamisega võistlusolukordades, millele lisandub harjutusmäng taktika ja vastupidavuse omandamiseks. Kõike seda kroonib võistlusmäng, kui mängija võimete viimistleja.

Järgmine kord käsitan mängija ellu puutuvaid tegureid.

H. NILER.

Ameerika jaht „America“, mis võitis 1851. a. esmakordselt Ameerika pokaali.

Vähe on sääraseid sporditrofeesid, mille pärast areneb nii omapärane võistlus nagu see toimub ümber Ameerika pokaali. Sellele võistlevad USA ja Inglise jahtid ning auhind on suurim, mis purjespordis üldse välja on pandud. Oieti pole siin tegemist mingisuguse pokaaliga, vaid trofeeks on kõrge hõbekann, mis oma nime saanud tema esimese võitja järgi, milleks oli USA hiiglajaht „America“. Jahi ehitas noor ja andekas ameerika konstrueerija, kes selle töö juures oli haaratud uutest ehitamis-ideedest. Konstruksioon oli mõeldud tõendusena, et Ameerika oskab ehitada kiiremaid laevu kui merede kuningas Inglismaa.

Aastal 1851, millal inglased korraldasid Londonis maailmanäituse, purjetas „America“ üle ookeani. Pärast 15-päevast õnnelikku reisi saabus ta prantsuse sadamasse Le Havre'isse, kust edasi purjetas Inglismaale. Inglise poolt oli sel ajal üles kerkinud mõte, korraldada Inglise ja USA jahtide vahel kiirusvõistlus, kuid kui „America“ saabus Inglise vetesse, ei leidnud ta endale ühtki vastast. Parajasti seisid küll ees võistlused kuninganna pokaalile, kuid neist ei lastud „America“ osa võtta, sest võistlused olid kuulutatud puht-rahvuslikeks.

See ei heidutanud ameeriklasi. Nad pakkusid kihlveo 50.000 dollarile, et inglased ei suuda neid võita. Kuid keegi ei tahtnud seda raha teenida, õigemini: kaotada, sest ette võis kindel olla, et „America“ jääb võitmatuks. Kihlveo-summa tõstmine ka 100.000 dollarile ei annud paremaid tagajärgi.

Näis juba, et „America“ peab tühjalt tagasi pöörduma, kuid siis tuli pööre. Royal Yacht Squadron pani välja USA ja Inglise jahtide vaheliseks võistluseks ühelnimetatud hõbekannu, mille väärtust tol ajal hinnati viiesajale guineale. Nüüd astus „America“ vastu korraga 14 inglise jahti. Suurvõistlus peeti 22. augustil 1851. a., kunsiga ümber Wighti saare. Võistlust vaatas pealt ka Inglise kuninganna, kes pidi aga nägema, kuidas „America“ võitis kõiki inglise jahte, olles parimast ees 18 mi!

Võidetud trofee anti üle New Yorgi jahtklubile, kes selle paar aastat hiljem pani uuesti igavesti rändavaks auhinna, et pakkuda inglastele schansse väärtuslik auhind tagasi võita. Seda on inglased üle 80

Ameerika

Maailma vägevaim purjespordi duett: USA – Inglise. Kas

aasta vältel üritanud viisteistkümmend korda, kuid edutult.

Enne kui tulla peagu sajandi väldanud võistluste ajaloo kirjeldamisele, puudutame üht huvitavat episoodi viimasest ajast.

Pärast järjekordset ebaõnnestunud katset 1934. a. Inglismaale tagasi pöördudes, ei suutnud mister Sopwith varjata oma pettumust ebaõnne puhul, mis tabas tema jahti „Endeavouri“ võistluses jänkidega. Ta oli väga pahane ameeriklaste käitumisele ja kinnitas, et Ameerika vetes pokaali tagasi võita osutub võimatuks, sest võistluste komisjon koosneb ainult ameeriklastest, kes olevat erapoolikud. „Las teised raiskavad oma aega ja raha, minul piisab juba sellest!“ kuulutas ta.

Ameeriklased olid adul solvatud ja panid kõik Sopwith'i riivatud enesearmastuse arvele. Hiljem nad rahunesid: kui juba karikas on nende käes, milleks siis pingutada traditsiooniliste suhete uuendamise pärast. Ainult väga harva kirjutasid ameerika lehed võidusõidust ja ainult teesklesid kahetsust inglaste võetud seisukoha pärast.

Vahel küll ilmus lehtedes järjekordse blufina, et see või see inglase kavatsesid läkitada ameeriklastele uue väljakutse. Kirjutati isegi mingisugustest läbirääkimistest, kuid sellega lugu tavaliselt ka lõppes.

Sel ajal aga Sopwith hakkas ehitama uut jahti, millele ta nimeks pani „Endeavour II“. Oma eelkäijast erines see suuresti. Teda ehitas tuntud konstruktor Nicholson, kes mõtles välja palju originaalset. Jaht ehitati peagu üleni terasest ja tema loomisest võtsid osa kõik suuremad spetsialistid aerodünaamika alal, kes aga töötasid Sopwithi lennutehastes. Uus purjespordi pärl läks tema omanikule maksma rohkem kui 100.000 naelsterlingit!

Läinud aasta juunis toimus „Endeavour II“ pidulik vettelaskmine. Jaht osutas häid meresõidu omadusi. Hooaja vältel ei saanud ta ühtki kaotust, võites igasuguse ilma ja tuulega.

Jahi vettelaskmisel andis Sopwith intervjuu, milles märkis, et uue jahiga tal ei ole kavatsusi astuda võistluse ameeriklastega ja et jaht on ehitatud sõitmiseks üksnes kodumaa vetes. See teade rõõmustas eriti ameeriklasi, kes suure ärevusega olid jälginud „Endeavour II“ ehitamist ja edusamme. Neile oli selge, et nende „Rainbow“, missugune 1934. a. võitis „Endeavour I“, ei suuda enam konkurentsi pidada „Endeavour II-ga“.

Näis juba kindlana, et võistlused Ameerika-pokaalile tuleb lugeda igaveseks lõpetatuks. Võite aga ette kujutada, millise sensatsiooni kogu maailma purjespordi ringkondades ja millise segaduse Ameerikas kutsus siis esile teade, et Sopwith olevat saatnud New-Yorgi jahtklubile, kui pokaali omanikule, uue väljakutse. Alul ei tahtnud seda keegi uskuda, sest kõigil olid värskest meelest Sopwithi vihased väljendused pärast esimest lüüasaamist. Kõik kahtlused hajusid aga, niipea kui ilmus ametlik väljakutse ka klubilt, mille liikmeks oli Sopwith.

Sellele järgnes Ameerikas järgmine ametlik teadaanne: „5. augustil on New-Yorgi jahtklubile saanud väljakutse võistluseks mister Sopwithilt, kes

Inglise i

a pokaal

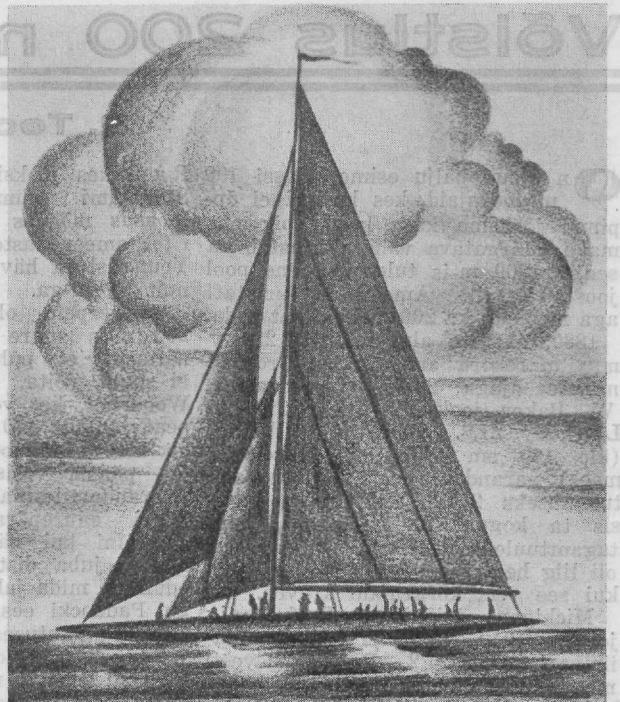
i-võistlus. **Seagu sajandi-pikune**
inglastel õnnestub tänavu?

kavatseb võistelda jahil „Endeavour II“. Väljakutse on vastu võetud. Võistlus toimub 1937. aastal ja algab laupäeval, 24. juulil. Pokaali kaitsva jahi nimetus on esialgu veel teadmata.“

Mister Sopwith maksis kätte halva käitumise pärast esimesel võidusõidul, tabades ameeriklasi oma väljakutsega nagu välk selgest taevast. Juba eelmise võidusõidu eel olid ameeriklased sunnitud 100 päevaga ehitama uue jahi „Rainbow“, mis suutis siiski lüüa inglasi. Siis võttis jahtide ehitamise kulud enda kanda ameerika miljonäride sündikaat, eesotsas Harold Vanderbiltiga, kes ehitas koguni kolm jahti. Kuid nüüd ei või ühegagi neist arvestada kui „Endeavour II“ võitjaga.

Juba võit „Endeavour I“ üle tuli kuidagi üle noatera. Sopwithi kinnitamisel olevat jänkid seejuures talitanud koguni ebafairilt. Ühel sõidul olevat ameeriklaste jahil „Manly“ olnud ülesanne takistada inglise jahi sõitu, et „puhastada“ teed peakonkurendile „Rainbow’le“. Isegi Ameerika president Roosevelt olevat küsinud „Manly“ kaptenilt: „Kumb siis, kas teie või „Rainbow“, võistleb inglaste vastu?“

Ameeriklased on nüüd raske dilemma ees: kas riskida pokaaliga, usaldades selle kaitsmise ühele

Kõige uue jahi „Endeavour II“, millel inglane Sopwith tänavu katseb Ameerika pokaali tagasivõitmist.

varem ehitatud jahile, või ehitada uus jaht, mis poleks inglaste omast halvem?

Alles lähem tulevik toob selguse, kuidas ameeriklased lahendavad esilekerkinud dilemma. Võib arvata, et nad peatuvad teisel variandil, s. t. ehitavad uue jahi. Ameeriklased vaevalt on nõus pokaali loovutamise, mida nad edukalt on kaitsnud 15 korda järjest.

Ameerika pokaali võistluste ajalugu on olnud Inglise jahtide katkematu ebaõnnestumiste-seeria. Sajandite vältel oli inglasi peetud ületamatuteks meistriteks purjespordis. Purjesport — see oli inglaste traditsiooniline sport. Seda ootamatum oli neile „America“ võit nende parimate jahtide üle 1851. a. Pokaal viidi Ameerikasse, kuhu ta on jäänud ka tänapäevani.

Teine võistlus pokaalile toimus alles 1870. a. Võitsid ameeriklased. Kohe järgmisel aastal üritasid inglased uuesti, kuid... tagajärjetult. Järgmised võistlused peeti ebavõrdsete vaheaegade järele 1876., 1881., 1885., 1886., 1887., 1893. ja 1895. a., kuid ikkagi ei suutnud inglased pokaali Ameerikast tagasi tuua, et teda kaitsta siis oma vetes.

Sajandi vahetusel astus areenile kuuluis teekuningas Thomas Lipton. Viimane oli Iiri patrioot ja tema jahid ujusid Iiri jahtklubi lipu all. Rõhkem kui 30 aastat heitles Lipton ameeriklastega. Viis korda tema jahid ületasid ookeani, kuid niisama palju kordi tulid nad tühjalt tagasi. Suure varanduse raiskas teekuningas jahtide ehitamisele, kuid äriliselt taas see end siiski, sest tema jahid olid ühtlasi heaks reklaamiks teele.

Kolm katset ebaõnnestunud, tahtis Lipton järgmise katse teha 1914. a., kuid maailmasõja puhkemine sundis katse edasi lükkama, kuni see peeti 1920. a. Pärast maailmasõda veidi muudeti võistlustingimusi. Enne loeti võitjaks see jaht, kes viiest otsast võitnud kolm, nüüd on aga vaja seitsmest otsast võita neli. Pealeselle lubati nüüd purjek kohale tuua puksiiri (Järg lk. 24.)

lennuasjanduse magnaat Sopwith, kes saatis Ameerikale uue väljakutse, oma uue jahi tüüri.

Võistlus 200 m trooni ümber

R. Toomsalu

On olnud palju esimeseklassi 100 m jooksjaid, kes kunagi ei õpinud jooksma kaks korda pikemat maad. Märnatava vahe põhjustab ka see, et 200 m-is tuleb esimene pool joosta kurvil. Ameerikas tarvitati aga meeleldi ka 200 m-is sirget rada.

1880. aastate alul märgiti 220 y maailmarekord ameeriklase Brooks'i nimele ajaga 22,6. Kaasmaalane W. Baker jooksis hiljem 22,0 ja L. Corey 21,8. 1892. a. J. Wefers (üle 180 sm pikk ja lihasterikas mees) parandas rekordi kohutavaks tulemuseks 21,2. Kalifornias jooksis ta koguni 21 sek. tasa, kuid tagantuule soodustusel. Wefersi aeg oli liig hea ja kestis 17 aastat enne, kui see veel kõrgemale kruviti.

Michigani üliõpilane Ralf Craig jooksis 1910. a. kahel korral maailmarekordiselt 21,2. Poolvägisi veeti mees Stokholmi olümpiale, ehki ta vahepeal oli peaaegu aasta harjutamata. Ta kuulus siiski niivõrd kõrgesse klassi, et lühikeste viimistlusharjutuste järele võis täita temale asetatud lootused. Võitnud 100 m lõppvõistluse, asus ta 200 m starti. Hoidis jõudu kurvil. Sirgele jõudis esimesena taltsutamatu rebiv inglase Applegarthi. Craig ühes noore kaasmaalase Lippincott'iga samm-sammult lähenesid „põgenejale“. Craig pääsis hoogu ja juba 40 m enne lõppu ta oli kindel võitja, kuigi ajaks oli vaid 21,7. 1913. a. austraallane Donaldson jooksis kõigi määruste kohaselt 220 y 21,1 sek., kuid ta kuulutati elukutseliseks ja rekord jäi kinnitamata. Samal aastal loodeti palju noorest bostonlastest, koolipoisist Albert Robinsonist. Pöörane rekordiõgija näis tulevat temast, kuid... Kord ta jooksis 220 y 20,8. Kontrollmõõtmisel leiti rada olevat mõned tollid lühem. Mõni nädal hiljem kordas rekordiüritust. Saavutas aja 21,2, aga siin väideti tagantuule abistamist. Kolmandal korral, nädal hiljem, jooksis ta kõigi määruste kohaselt, aga... sekundimõõtja osut ruttas kavetatust kiiremini ja peatus 21,8 kohal. Poiss vihastas, läks koju, viskis naelkingad kaevu ega tulnud enam kordagi sõerajale.

Kuigi 200 m on 1,13 m lühem 220 yardist, oli selles rekordiks ainult 21,6, püstitatud A. Hahni poolt 1904. a. See püsis 20 aastat, sest Ameerikas joosti seda distantsi ainult olümpia-katsevõistlustel.

Põhjamaades ja kogu Euroopas, Inglismaa kaasa arvamata, oldi 200 m-is ameeriklastest palju järel. Alles 1911. a. paiku hakati saavutama paremaid tagajärgi. Esimene kuulus mees oli sakslane Richard

Rau, kes jooksis kaks korda 22,0. Stokholmi olümpiamängude lõpujooksus möödus ta viimastel meetritel ameeriklastest Reidapath'ist ja Young'ist ja hävis Applegarthile ainult ½ m-ga.

Antverpeni olümpiamängud töid 200 m-is suure üllatuse ja samas näitasid, et puhtad sprinteritüübid ei suuda võita. Ameeriklane Allan Woodring, kes võitis kuldmedali, oli peaaesjalikult 440 yardi võistleja. Ta oli kaasas kiirjooksjate varumehena ja pääsis võistlema varumehena. Veerandmailerina oskas ta joosta kurvi suurepäraselt, märnatavalt paremini kui näiteks Paddock. Ta hankis juba distantsi algpoolel hea edumaa, mida jaksas säilitada ½ m-ga Paddocki ees, hoolimata viimase kõvast pingutusest. Aeg pehmel rajal oli 22,0. Kolmandaks tuli Inglismaad esindav mulatt Edwards, keda nendel pidustustel kiusas taga halb õnn. 100 m-is ta kaotas just starteri kiire lahtilaskmise pärast.

200 m vahejooksus ta sai lihaserebenemise jalapäpka. Jooksis siiski sisukalt veel lõppvõistlustel ja võitis muuseas Murchisoni ½ m-ga.

Kiirjooksjate suurmeister Charles Paddock võttis pidustuste järele ka 220 yardi maailmarekordi käsitlemisele. Juba 1920 a. sügisel ta jooksis Kalifornias sirgteel rekordi 20,8 ja järgmisel aastal kordas sama aega ka kurviga rajal, isegi kaks korda.

Kuid 200 m rekord püsis, kuni viimaks 1924. a. valikvõistlustel newyorklane Jackson Scholz alandas rekordi õige „roimarlikult“. Ta saavutas tulemuse 20,9, mis aga sugugi veel ei vastanud Paddocki ajale yardi-mõõdustikul.

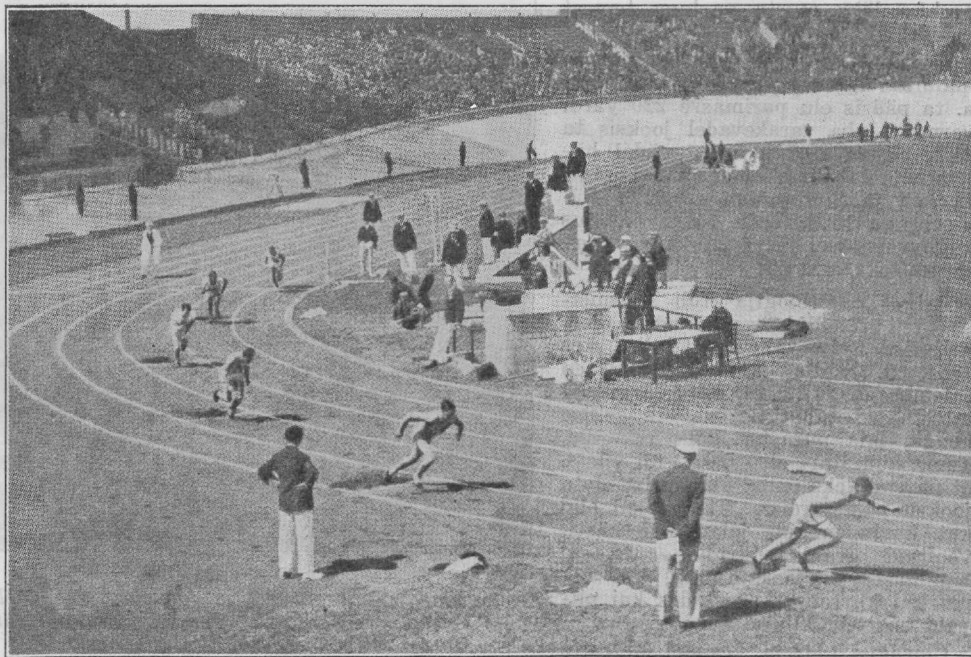
Pariisi olümpiamängudele ameeriklased saatsid meeskonna, kelle tippmeesteks olid maailmarekordiomanikud Paddock ja Scholz, kes ühes saledate ja pikasääreliste Norton'i ja Hill'iga pääsisid kõik lõpujooksu. Ainult inglased Liddel ja

Scholz võidab Pariisi olümpiamängudel. Ei aidanud ka Paddocki kuulus lõpuhüpe.

200 m poolfinaale Amsterdami mängudel. Eestis on vähe spordivälju, millel 200 m jooksuks saab startida korraga 6 meest. See asjalu on olnud pidurduks 200 m-is paremate tehniliste tulemuste püstitamisel.

Abrahams võisid olla jänkidele seltsiks. Abrahams oli võitnud 100 m ja veel eeljooksudes joosnud lubavalt, aga ta ei pidanud vastu lõpuni. Lõppvõistlusel oli temast jõud lahkunud ja hilinedes stardis, oli ta kogu distantsil ainult „tüüripidajaks“. Liddel pidas vastu paremini ja surus enda kolmandaks. Võitlus kulla pärast käis Scholzi ja Paddocki vahel. Mõlemad olid tasavägised. Scholz jooksis ilusti: tarvitas käsi lahtiselt ja vabalt. Paddock selle asemel rebis võimukalt, jõurikkalt. Ta vehkis ja rebis käevartega kui pöörane. Scholz püsis vaevalt $\frac{1}{2}$ m ees. Ta mõtted kandusid eemale jooksust: kas töesti aastatepikkune vaev, närvesööv-piinav eneseohjeldamine on olnud asjatu? Üksnes teadmine, et lihastes peab peituma aastate jooksul kogutud jõud, julgustas teda edasi jooksma viimastel meetritel. Lõpulint lähenes. Veel 4 m. Vaevalt ja vaevalt puudus, et Paddocki hiilgav lõpuhüpe ei viinud tema laia rinda esimesena lõpulindele.

Pärast mängusid Scholz viis ka 220 yardi oma nime rekorditabelile Paddocki kõrvale, joostes San Franziskos ja Los Angelesis 20,8. Paddock tarvitas enam jõudu. Tema jooksuviis oli kohane 100 m jooksus, kuid 200 m-is muutus see koormavaks ja mõjus kangestavalt. Scholz oli kehaliselt saledam ja võis säilitada sulavamat stiili.

Aastad veeresid. USA ülikoolid tootsid mehi, kes kustutasid rekordi nimekirjast Paddocki ja Scholzi nimed.

Nebraska üliõpilane Roland Locke jooksis juba esimesil harjutusaastail tähelepanuväärivaid tulemusi. 1926.

a. Nebraskas ühes Lincolni-nimelises väikelinnas ta jooksis 220 yardi ajaga 20,6, milline tagajärg kinnitati uueks maailmarekordiks. Vähe hiljem Locke jooksis Chicagos 20,9. Tema pöörane tublidus kadus sama kiiresti kui see oli tulnud.

1928. a. olümpiamängude kevadel ei olnud edustajate valik Ameerikal sugugi kerge, kuna oli liig palju häid mehi (Aldermann, Halle, Clark 21,1; Borah, Bracey 20,9; Grady, Cummings 21,3). Samal kevadel 18-aastane Frank Wykoff jooksis Los Angelesis katsevõistlustel uue maailmarekordi 200 m-it 20,8 sek., aga talle ei juletud anda muud edustamisala, kui 100 m. Valikvõistlused võitis Scholz ajaga 21,8. Tema seltsilisteks määrati pika kaalutluse järele teine „vanameister“ Paddock, siis Borah ja Cummings.

Mängude eeljooksude järele võis tähele panna, et mõned ettearvatud kiirjooksjad olid tulnud Hollandi sadamalinnast ostma laskmata karu nahka. Kuuendas vahejooksus jänkide võitjaks ennustatud Borah ei pääsnud edasi vahejooksu! Körnig ja Williams, — 100 m võitja — kellel sellel maal ei osatud oodata erilist imet — jälgisid hästi Borahi. 20 m enne lõppu Körnig juhtis $\frac{1}{2}$ m Borahi ees, kellest samalpalju järel oli Williams, ja lugu näis olevat selge. Kuid Williamsi sammude takt muutus kui nõiakunst, kuulina lendas ta mööda Borahist, lülitades ta välja edasivõistlemisest. Charles Borahi . . . kellele kõik Ameerika ajalehed olid ennustanud kuldmedalit! Paremini ei läinud ka teistel jänkidel. Vaid üks pääsis lõppvõistlusele!

Kaks tundi hiljem sooritati olümpiamängude ajaloo üllatuslikem ja vaheldusrikkaim 200 m lõppvõistlus. Esimene start õnnestus. Williams teisel rajal väljus suurepäraselt, kuid pidurdas juba poolel kurvil, pidades teravasti silmas väljaspool jooksivaid võistlusvendi. Körnig vedas ja tuli kui lennates sirgele, kõrvuti hästijooksuva Rangeley'ga. Neist olid $\frac{1}{2}$ m-it järel Scholz ja Williams. Sirge alul Scholz püüdis kinni sakslase. Rangeley oli 150 m järele kolmas ja Williams püsis rahuliku näoga neljandal kohal. Körnig ja Scholz võistlesid kogu hingega võidu pärast. Oli vaid 20 m lõpuni. Williams tõmbas mõned korrad käsi-vartega ja moodus teistest kui raket, jõudes $\frac{1}{2}$ m enne teisi finiši. Aeg oli 21,8. Rangeley pingutas tugevasti, möödus Körnigist, kes oli ainult paarkümmend sentimeetrit Scholzist eespool.

Auhinnakohtunikud määrasid Körnigile ja Scholzile kordamisjooksu „pronksile“, aga Scholz sinna ei läinud, kui oli näinud fotot, mis näitas selgesti tema lüüasaamist. Nende pidustuste järele ta ütles jumalaga sõerajale.

Georg Simpson Amsterdami pidustustele järgnevail aastail jooksis 220 yardi Roland Locke maailmarekordi ajaga võrdselt 20,6. Tema energiline, kõigiti ohverdav jooksuviis pääsis just 200 m-is paremini esile kui 100 m-is.

Ehkküll Simpson oli „maalinud“ oma nime 200 yardi maailmarekordi ajalukku, oli Eddie Tolan oma võimeilt sama hea võistleja. Olümpiamängude kevadel ta jooksis hiilgetulemuse 20,7. Aga ka „härrale on härra“ ja katsevõistlustel Met-

calfe läks musta varjuna temast mööda.

Frank Wykoff jäi nendes maades mainitud tähtedest veidi maha. 1931. a. ta pääsis elu parimasse 220 yardi vormi. Juba varakevadel jooksis ta 21,2, hiljem 20,8 ja mõni nädal hiljem viis tabelisse oma nime kõrvuti Locke'i ja Simpsoniga — 20,6. Sügisel aga tabas teda raske õnnetus rugbyvõistlusel ja ta „kukkus välja“ järgmiseks aastaks.

Õige „rekordiõigija“ tuli Marquette'i ülikooli kasvandikust, neegerkoljatist Ralph Metcalfe'ist, kes 1931. a. võitis junioride-võistlused tulemusega 21,1. Kui teda järgneval talvel veel tahuti, arenes ta sellise hooga, mis purustas kõik rekordid. Tema küürstart oli esialgu nii vilets, et parem oleks temal olnud vist alata jooksu püststartist. Tema õlad olid kui kaalupommid, jalad kui hästivoolitud graniitsambad — ta oli hämmastav kiirjooksja tüüp, kes veeres kui kiirrong, purustades kui pilpaid endiseid kiirjooksu saavutusi.

Chicagos 1932. a. kevadel Metcalfe jooksis 220 yardi tulemusega 20,4, mis oli uus, hiilgav maailmarekord, mis ühtlasi ka kinnitati IAAF'i poolt 1 m võrra lühema jooksu — 200 m — rekordiks.

Olümpiamängude valikvõistlusel, jällegi Chicagos, jooksis ta eeljooksus 20,5 ja lõppjooksus 20,2! — Ei tahetud kinnitada rekordi, kuna aeg tundus uskumatuna. Nuhiti, ja leiti viimaks, et taganttuul olevat abistanud. (Tõelise „tuuleaja“ neegerikoloss saavutas alles sügisel Torontos — 19,8!).

Euroopas olid sel ajal parimaiks sakslased Jonath ja Borchmeier, kes jooksid sageli 21,3—21,5. Kuid kui USA oleks saanud lisaks kolmele paremale välja panna veel Dyeri, Hablesi, Wykoffi või Kieseli,

Eesti esimene suurvõit 200 m jooksul. R. TOOMSALU võidab Eesti-Läti-Poola kolmikmaavõistlusel. Temast vasakule lätlane Parups ja poolakas Biniakovski.

siis ei oleks olnud küll teistel põhjust Kaliforniasse reisiks.

Lõppjooksus Los Angelesi olümpiamängudel oli vaid Arthur Jonath Euroopa õlekõrreks. Kuid see õlekõrs võis ainult jänkide kanda vaadates võita argentiinlast Lutit ja lõuna-aafrikalast Waltersi. Eddie Tolan pidas ohjasiid kogu aja, ja publik hüüdis häälled kähisema, kui ta katsus mööduda Simpsonist. Kuid Tolani rütsakad jalad olid tugevamad kui „templisambad“. Ta vihis tuulehoona mööda Simpsonist, võites 3 m-ga. Aeg oli olümpiamängude rekordiks 21,2. Simpson ½ m Metcalfist ees olles pääsis finiši teisena. Tõesti pääsis, — ½ m Metcalfe'i tuli teisel rajal teh-

tud mõõtmisvea tõttu joosta 201,13 m ehk teiste sõnadega 220 yardi. Viga tuli sellest, et rajamõõtmisel tarvitalval mõõdulindil olid ühel pool meetri, teisel pool yardi mõõdud. Eksiti raja mõõtmisel, vaadates „valelt poolelt“. — Tolani võitu see viga ometi ei kõigutanud, ta oli liig ülivõimas. Tolan eemaldus pea võistlusareenilt, mille ainuvalitsejaks jäi nüüd paariks aastaks Metcalfe, kes tihti jooksis 20,2, nii Tokios kui USA-s, kuid ikka taganttuulega!

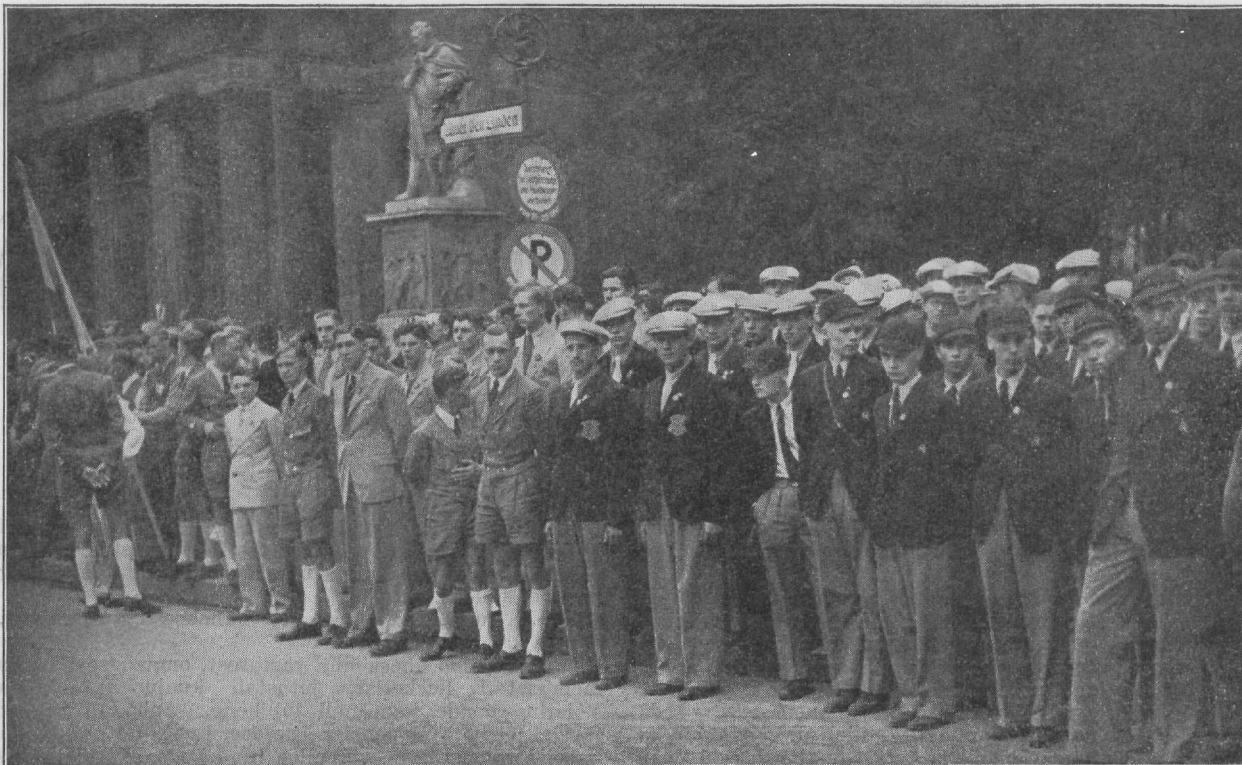
USA-s joosti tihti alla 21 sek. Parson 20,6; Kiesel, Luvall 20,8; Draper, Ben Johnson 20,9. Erilist tähelepanu äratas 1933. a. noor neegripoiss Jesse Owens, kes lippas kergelt ühel koolivõistlusel 20,7.

Euroopas Jonathile ja Borchmeierile seltsis schveitslane Hänni 21,2, samuti hollandlane Berger, kes võitis Torinos Euroopa meistervõistlused ajaga 21,5, kus ootamatult tuli teiseks ungarlane Sir ja uus „lendav hollandlane“ Osendarp. 1935. a. tõusis Euroopa parimate kõrvale rootslane L. Strandberg, joostes 21,5.

1935. a. kevadel selgus, et Metcalfe'i taltsutajaks osutub Jesse Owens, kes on uusima spordiajaloo suurim ime. Kena kujuga ja hämmastavalt erkstate lihastega kiirjooksja, kes jookseb imestamisväärse stiiliga, kus iga lihas töötab kui hästivõietud masinaosa. Maikuus ta oli tähelepanuväärivas vormis. Samal päeval, millal püstitas uued maailmarekordid 220 yardi tõkkejooksus ja kaugushüppes, lippas ta pingutamata 220 yardi ajaga 20,3! Seda tulemust ei saavutanud ta Metcalfe'i jõuga ega Tolani hooga, vaid lihtsa jooksuga startist kuni finišini. USA asjatundjad olid hämmastunud: kus oli „kätetöö“?

Eddie TOLAN võidab Los Angelesis 200 m jooksu.

Eesti koolinoored Berliini olümpiamängudel koos teiste rahvuste noortega.

Kus oli põlvetõstmine? Kus pingutus ja ettekalutus? Owens jooksus ei või tähele panna midagi muud kui jalgade suurt kiirust. Selliseid lihaseid pole olnud kindlasti kellelgi teisel jooksjal. Scholz kunagi olivat joosnud umbes samas stiilis, kuid $\frac{1}{2}$ sek. aeglasemalt.

Berliini olümpia-aasta kevadel oli selge, et kõigest parem on Owens. Kuid Texase üliõpilane Wallender saavutas katsevõistlustel sama aja, mis Owenski jooksis nädal aega varem — 20,5. Metcalfe võitis küll sisevõistlustel 60 m jooksu, kuid ei suutnud kiirust hoida 200 m jooksus. Valikvõistlustel New Yorgis jäi ta viiendaks. Owens paraja edumaaga võitis tõuvenda, stepitantsijat Robinsoni ja komeedina esilekerkinud Packardi ajaga 21,0. Neljas oli Wallender.

Berliini poolfinaalidese raiusid endid 3 ameeriklast, 3 kanadalast, 2 hollandlast, 2 lõuna-aafriklast, sakslane ja schveitslane. Kolm tundi hiljem vihmapiiskade all asuvad 6 lõpujooksu pääsnud stardikoopaid kaevama: (siserajalt arvates) Osendarp (Holland); van Beveren (Holland); Owens (USA); Robinson (USA); Hänni (Schveits) ja Orr (Kanada). — Vihm tiheneb. Puhub vali, vilu tuul, kui starter Miller jooksjaid koobastese palub asuda.

On võimatu sellise ilma juures kuulda käsklusit, vaevalt kuuleb püstoli pauku. Esimene start õnnestub. Paistab nagu oleks Robinson

saavutanud kohe algul suure edumaa, kuid juba 50 m peal on Owens tema kõrval ja möödub oma tiheda sammuga, jõudes esimesena sirgteele. Edumaa $1\frac{1}{2}$ —2 m on võidetud. Robinson jookseb veidi pikema sammuga, kuid ei lase Owensit segada oma sammude takti. Edumaa ei ole kuigi suur. Esmakordselt näeb Owens valgeid hambaid, kes siiski vaatamata võistlusväsimusele ei kaota stiili, läbistades lõpulindi ajaga 20,7, Robinsoni 21,1 sek. ees. Osendarp, — suure Bergeri järeltulija — siserajal jookseb võimatu stiiliga, kinnisilmi, ümberkulkumas läbistab ta lõpulindi ajaga 21,3; 4. — Hänni, 5. — Orr ja 6. — van Beveren. — Uus kroonitud kuningas Owens sõitis koju tagasi.

Eestis 200 m jooks esineb harva võistluskavades, kuna normaalvõistlusväljakute puudumisel on võimalik joosta kas üksikult või paari viisi, mistõttu puudub ka võistluspõnevus.

1912. a. G. Kiilim jooksis 200 m Kadriorus sirgteele 25,8 sek. Mõni aasta hiljem, 1916, jooksis ühe kurviga rajal aja 24,9. Spordiväljakute

vääksuse tõttu olid kurved eriti järsad, pidurdades tublisti hoogu. — 1917. a. Norman ja Villemson viisid rekordi 24,1 peale. Sama aasta juunikuus neljanurgelisel näituselplatsil kolme kurviga jooksurajal jooksis Villemson maa läbi 23,4 sek. Rekord püsis võrdlemisi kaua, kuni R. Keskkül 1925. a. saavutas aja 23,1. Schütz tuule soodustusel jooksis 22,8 ja Küttem Stokholmis 22,9, kuid aega märgiti ainult ühe ajamõõtjaga. 1931. a. Valter Rattus mitmel korral katsetas joosta alla 23 sek., kuid alles 2 aastat hiljem purustas ametlikult 23 sek. piiri... R. Toomsalu, Tallinnas, Läti-Eesti maavõistlusel, lätlase Kivitise eestvedamisel, aeg oli 22,9 s. Toomsalu igal järgneval aastal hävitas oma nimel seisva vana rekordi. 1934. a. 22,8, 22,7 ja 22,5; 1935. a. 22,3. Kuna Berliini olümpiamängude ajal FIFA otsuse põhjal loetakse ka üliõpilasvõistlustel saavutatud tagajärjed ametlikeks rekorditeks, leiab kinnitamist ka hilissügisel Helsingis SELL'i olümpiaal saavutatud tagajärg 21,9, mis praegu punktiks 200 m Eesti rekorditabelis.

Parikas
TALLINNA

MAITSERIKKAD
PILDISTUSED

KUNINGA 1

ATELJEE AVATUD: KL. 9—5. PÜHAP. K. 11—2

„Löö knocki! Kuule, löö knocki! Anna, noh, anna talle ometi nii, et ta jääb!.. Mis sa vahid!... Löö knocki!...“

Umbes nõnda, lugupeetavad lugejad, oleme mõnigi kord poksivõistlustel kuulnud ühele ehk teisele võistlejale hüüdvat oma tuntu või tundmatuid naabreid ja kätt südamele pannes peame tunnustama, et küllap oleme nõnda karjunud mõnigi kord ise. On juba kord nõnda, et poksivõistlustelt oodatakse ikka knock-outi, seda traagiliselt pinevat silmapilku, millal üks nahkkindarüütlistest ei suuda enam jätkata võistlust, vaid jääb jõuetult lamama.

Tavalisest hoogsam on publiku aplaus ikka knock-outi puhul, rõõm suurem ja vaimustuspuhangud võimsamad. Sealjuures ei mõtelda kunagi sellele, mida tunneb ja läbi elab samal ajal too knocki löödud võistleja ja kuidas tundub „ööbikute-laul“ põrandal pikali olevale poksijale.

Üks kuulsamaid rusikamehi, kes kunagi liikunud poksiringis, on G. Carpentier. Ta oli iga kaalu meister Prantsusmaal, alates kukk-kaalust, ja sirutas 1921. a. koguni raskekaalu maailmameistri tiitli järele. Euroopas polnud tal sel ajal enam ainustki tõsist vastast. Kuulsa prantslase õnnetuks oli aga, et samal ajal maailmameistriks oli võrratu Jack Dempsey. Raudne Jack pani punkti G. Carpentier' hiilgavale võiduteele.

Poksikarjääri lõpetanud, avaldas G. Carpentier oma mälestused ligi paarikümne aasta kestel kogutud elamuste kohta neljanurgelises ringis. Oma mälestustes sõnab tema ka muide: „Ma ei tea, kuidas on teiste poksijatega, aga mina olen küll poksiringis pikali olles kuulnud lindude laulu. See oli minu karjääri alul, siis, kui olin pidanud napilt kümme aastat võistlust. Vaevu oli alanud teine ründ, kui mu seekordne vastane, saatanlikult väle neeger, lõi mu põrandale. Alul katsusin tõusta, ent valu tegi minu jõuetuks ja ma võisin põrandal vaid väherdada, kuuldes hirmuga, kuidas kohtunik oma lugemises jõudis viieni. Kuid siis lakkas äkki valu. Tundus nagu lesiksin mingisugusel kaunil aasal, kus kasvas lõpmatult palju ilusaid ja hästi lõhnavaid lilli. Pääke näis paistvat, kusagil lähedal vulisevat ojakene ja ma kuulsin, kuidas mu ümber sillerdasid nägematud väikesed linnud, kuidas mõni neist tuli otse minu kõrva juure ja siristas seal... Seda ma enam ei kuulnud, kuidas kohtunik edasi luges. Tundsin ainult, et nii hea oli lesida kevadise päikese paiste käes ja kuulata nägematud linnukest, kes laulsid nii imeilusasti.“

G. Carpentieril on aga knock-outist veel teistsuguseid mälestusi. „See oli aastal 1922, millal kaotasin neeger Battling Sickile,“ räägib ta. „Saanud hävitava hoobi, katsusin kohe uuesti tõusta. Ma ei tunnud valu, kuid näis nagu kisuksid mind kümmed käed põranda poole. Võib tunduda uskumatuna, aga kui kohtunik alustas väljalugemist, kõlas tema hääl minule kui kõuekõmin.

Nii ebainimlikult tugevana kostis see mu kõrvus. Kõik katsed alustada uuesti võistlust, ebaõnnestusid. Kümmed käed takistasid mind tõusmast, ülevalt taevast aga kostsid kõuekärgatused:

„...kuus... seitse... kaheksa... üheksa... out...“

Lõbusa loo ühest oma vastasest, omaaegselt inglise meistrist J. Becketist, jutustab kuulus prantslane. Võistlus nende vahel oli lühikene. Juba 15 sekundi järele lõi G. Carpentier inglase knock-outi. Saadud hoobist toibus J. Becket alles tund aega hiljem riietusruumis. Avades meelemärgusele tulles silmad, sattus inglase pilk kellale.

„Taevas hoidku, kuidas ma küll magama jäin!“ hüüdis J. Becket kokkudes. „Võistlus oleks pidanud algama juba ammu! Miks teie mind varem ei äratanud?!“

Sõpradel tuli kaua rääkida enne kui J. Becket uskuma hakkas, et võistlus juba läbi on!..“

Battling Sicki, G. Carpentier omaaegne knock-outi lööja, sooritas pärast oma suurt võitu võistlusturnee Ameerikasse. Edu temal siin ei olnud. Alkoholi, naised ja suurlinnade ööelu võtsid sootuks neegri vormi. Kaotus järgnes kaotusele. Kord lõi neegri knocki üks kolmanda järgu suurus. Meelemärgusest kanti neeger riietusruumi. Tundi veerand hiljem ärkas ta seal, vaatas segaste pilkudega ümber, tormas siis äkki tagasi poksiringi ja tantsis lahkuva publiku marulise aplausi saatel hooga neegritantsu!.. Hiljem selgus, et Battling Sickilgi polnud aimu oma knock-outis olemisest. Ta esines vahetevahel Ameerika varieteede lavadel, millele seks puhuks anti poksiringi kuju, neegertantsudega. Sellelgi korral oli neeger mõtelnud, et ta tantsima peab ja et poksivõistlus aga peetakse järgmisel päeval.

Ühe säherduse kummalise unustamisloo võime jutustada eestlastestki. See juhtus ajal, mil meie hili-sem kesk- ja poolraskekaalu meister E. Misler polnud veel meister, vaid päris roheline algaja. Koos teiste v.-s. Spordi poksijatega saadeti tema sellal võistlema Tartusse. E. Misler kaotas seal knockiga. Pärast võistlust jalutasid poksijad linnas, kuigi aeg juba hiline oli. Ning märgates seda, sõnas E. Misler äkki kaastastele:

„Poised, peame magama ja puhkama minema. Homme algavad meil tugevad võistlused.“

Maa ilma omaaegne kauane parim poksija Bob Fitzsimmons oli mees, nagu neid poksiringis nähtud vähe. Oma kehakaalult ei ületanud ta õieti kunagi keskkalu piiri, kuid suutis siiski võita ka omaaja kõiki paremaid raskekaalu hiiglasi. Ent siiski on kuulus Bob pidanud käima ka knock-outis. Ajal, millal Bob Fitzsimmons polnud veel võitnud maailma parima poksija nime, teenis ta ülalpidamist sellega, et näitas rahvale oma poksioskust Ameerika rändtsirkustes. Vastaseid enesele

O.-Ü. „ESTO“

TALLINN,

Pikk tän. 47. Telef. 444-22

Kõik sporditarbed

täielises valikus soodsate

hindadega.

otsis ta sellal publiku hulgast. Sellepärast ei tohi otsekohe liig palju imestada tolle üle, et Bob tihti ühe öhtuga mitu vastast võitis. Ent kord lõi üks niisugune publiku hulgast tulnud enam kui 120-kg cowboy tulevase kuulsuse knocki, pealegi nii, et viimane vajas toimumiseks aega üle kolme tunni. Meelemärkusele tulles ei uskunud Bob Fitzsimmons seda varem, kui toda enesest nii uskumatut fakti oli kinnitanud iga tsirkuse personaali kuuluv isik. Nüüd sattus Bob raevuhoogu: palja rusikaga lõi ta surnuks kaks tsirkuse hobust ja ühe härja, kellel lisaks murdis pooleks härja kaelaluu. Bob ei jäänud enne rahule kui võidukas cowboy lubati järgmisel öhtul uuesti temaga võistleva tuua. Oma üleoleku tunnuseks laskis Bob siduda vasaku käe selja taha, töötas ainult paremaga ja enne kahe minuti möödumist kuuliski vastane „ööbikute-laulu“. Lisaks tollele cowboyle lõi Bob Fitzsimmons samal öhtul ainult ühe käega poksid knock-outi veel kolm vastast. Pärast seda, kui sel öhtul ringist ära oli kantud neli meelemärkusega hiiglast, ei julgenud keegi enam astuda tema vastu.

Bob Fitzsimmons seletas, et ta on kuulnud väga hästi, kuidas kohtunik tema välja luges. Ka seda olevat tema paiguti kuulnud, kuidas teised teda hiljem meelemärkusele püüdsid tuua. Vähimatki valu ei olevat tal olnud. Alates hetkest, mil tabas teda cowboy juhustlikult hea löök, on kõik tundunud ainult unenäona. Kuuldes kohtunikku ennast välja lugevat, olevat Bob mõelnud: las ta loeb peale, see on unes, aga ilmsi ma enesega niisugust asja juba sündida ei lase!...

Kunagi oli Euroopa raskekaalumeistriks itaallane Ermino Spalla. Kui tema hiilgepäevad juba möödas olid, matkas mees Lõuna-Ameerikasse. Seal pidas ta muuseumi ka võistluse kord väga kuulsal argentiinlase Louis Firpoga. Kahele kustuva tähe vahelise võistluse võitis viimane knock-outiga. Kohe pärast seda, kui väljaloetud itaallane kanti oma nurka, toibus ta. Lõuna-maalastele omase temperamendiga kaelustasid mõlemad võistlejad üksteist. Minnes riietusruumi sõnas aga E. Spalla oma võitjale ja teistele kaaslastele, et ta ei mõista, miks publik aplodeerib enam kaotajale kui temale. Harilikult olevat asi vastupidi. Nüüd selgus, et E. Spalla pidas kogu aeg võitjaks ennast. Selle järele kui Firpo teda põrandale lõi, olevat ta kohe tõusnud, Firpot lõuga tabanud, oma nurka läinud ja seal vaid väsimusest silmaga nii kauaks kinni pigistanud, kui vastane välja loeti!

Ajal, millal Max Schmeling õieti alles alustas oma karjääri, võitis teda kord knock-outiga inglise mustlane Gipsy Daniels, kellest nüüd kaua aega pole kuulda enam midagi. Pärast toimumist riietusruumis ei tunnud sakslaste praegune suur uhkus enam ära oma paremaid sõpru. Ta katsus neid uksest välja ajada ja hädaldas, miks lastakse teda nüüd tülitama tulla välismaade ajakirjanikke oma mõttetute küsimustega, pealegi keeles, mida tema ei mõista. Ent ometi kõnetasid sõbrad Maxi kõige puhtamaks saksa keeles!

Gene Tunney pidas oma viimase võistluse uusmeremaalase Tom Heeneysga, kes lühikest aega säras heleda komeedina poksitaevas. Kui võistlus läbi oli, istus Heeney vähe aega segasena riietusruumis, tõusis siis äkki püsti ja sööstus riietenagi juure. Seal haaras ta kinni püksirihmast, tõstis selle otsa kõrva juure ja sõnas:

„Jah, siin on Heeney, aga palun rääkige kõvemini! Ma ei saa aru ainsastki sõnast!...“

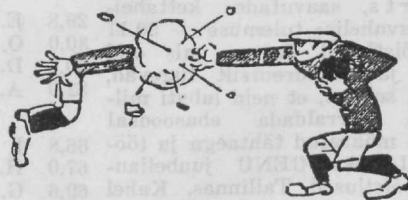
See lugu meenutab üht sündmust, mida varem räägiti meie poksiringkondades. Eesti omaaegne keskkaalumeister Springberg tuli pärast kaotust samuti riietusruumi, istus seal vähe, kuid kargas äkki püsti, pani käe kõrva juure ja hüüdis:

„Püsti! Valvel! Paremale vaat!“

Selle episoodi lähemaks mõistmiseks olgu tähendatud, et Springberg sel ajal õppis kadetina sõjakoolis.

Berliini olümpia poksiturniir oli vaene knock-outidest. Ühe siinsetest vähestest saavutas kerge-keskkaalu eelringis Arbuthurt, Uus-Meremaa, perulase Florezi üle. Riietusruumi minnes oli perulane selles teadlik, aga ei teadnud, et see oli tema esimene ja ainus võistlus Berliinis. Nuttes hädaldas ta, miks pidi finaali võistlusele kaotama knock-outiga. Ta rääkis, et ei julge nüüd kuidagi hõbemedalile järele minna.

Knock-out, millest rääkis kord kogu spordihuviline maailm, oli see, millesse Jack Dempsey lõi 1921. aastal G. Carpentier'. See oli üllatav ja ootamatu. Oma mälestustes, millest oli juttu alul, ei jäta G. Carpentier puudutamata ka seda enesele nii traagilist sündmust. „Ma ei kahtle selles, et Jack Dempsey oli minust parem,“ sõnab ta. „Kuid siin oli ka minul ebaõnne. Minul murdusid sõrmeluu. Kuid püüdsin seda varjata ja võistelda edasi. Oleksin meeleldi valu pärast karjunud, kuid katsusin siiski olla vapper. Ja kui siis Dempseyt tuli hoop, mis niitis mu nagu vikat heina, tundsin kohe, et nüüd on asi otsustatud. Mul oli valu, aga siiski pingutades nii, et kattusin üleni higiga, suutsin hoida ennast teadvusel. Ent selleks, et tõusta, puudus jõud, nii hästi oli minu suur vastane teinud oma töö. Iga sekund tundus igavikuna. Kartsin ja ootasin ühtlasi seda viimast sõna — out... Minu mõistus oli täiesti selge, katsusin siiski veel tõusta, kuid nähes, et ma seda enam kuidagi ei suuda, hakkas mul enesest mu jõuetuse pärast nii hale meel, et oodates lõppu, tulid silmi äkki pisarad. Tundsin taas nagu väikese lapsena nuttes, et pisarad on soolased ja tundusin tõesti enesele kui väikene laps oma suure ja tõesti võitu väärinud vastase jalgade ees...“

Naiste kergejõustik 1936. aastal

Naiste-kergejõustik Eestis on viimastel aastatel jäänud üha vaiksemaks. Olles millegipärast jäänud tähelepanuta, on ta omas vaeslapse osas arenemisel jäänud kängu. Organisatsioonid osutavad naistele liig vähe tähelepanu, pealegi kui leidub autoriteete, kes võistlusspordi naistele tunnustavad sobimatuks. Ükskõik, milliseid väiteid ka tuuakse naiste-kergejõustiku vastu, jääb ikkagi vaieldavaks kergejõustiku kahjulikkus naistele kui naistele. Peamiselt saledusvõimlemist harrastavate naiste aktsiooni puhulgi avaldus, et pigem tuleks küll naiste tervise huvides kõigepealt tähelepanu pöörata töö-tervishoiule. On kahtlemata selge, et iga sportlik erialalinegi saavutus nõuab kõigekülgselt kehalist ettevalmistumist. Mis on aga selle kõrval raske kehaline töö naistele, eriti põllul, heinamaal? Seal aga naised saavad hakkama oma eluülesannetega. Nüüd, millal raskejõustik on a ja o, ja kergejõustiklased üldiselt on sunnitud häbelikult asuma oma ülesannete juure, võib küll karta, et eriti naiste-kergejõustik varjusurma surutakse, kui ei alustata järsumat elustamistööd. Juba 1935. a. detsembrikuu E. Spordileht näitas naiste-kergejõustiku olukorra parandamise teid.

Kui eelmisel aastal võis märkida veel seitse suuremat naiste võistlust kergejõustikus, siis moodunud hooajal neid oli ainult — kolm! Keskkohast üldse naiste-kergejõustiku suhtes huvi ei näidatud ja seltsid, kus veel tegutseb naised, olid tagasihoidlikud. Naabrid, Soome ja Läti, osutavad naistele väärilist tähelepanu. Soome saatis neli naisSPORTlast olümpiale, Lätis treenib ka naised sooml. Rinne.

Olgugi, et praegune naiste-kergejõustik meil pole hiilgav, tuleb siiski imestada, et kehtivas olukorras meil leidub siiski toredate võimetega naisSPORTlasi. Hooaja iseloomustamisena võiks märkida kolme võistlust — kevadel ÜENÜTO võistlused, kus hooaega uhkelt alustas Olli Parts, saavutades kettaheitse rahvusvahelise tulemuse — 39,11. Siis esivõistlused Tartus, mis olid osavõtult ja konkurentsilt tugevad, hoolimata sellest, et neid lubati millegipärast korraldada ebasoodsal ajal, enne määratud tähtaega ja tööpäevil. Lõpuks ÜENÜ juubeliauhindade võistlused Tallinnas. Kahel korral Eesti naised võistlesid Helsingis — ÜENÜTO naised juunis ja SELL-i olümpial üliõpilasnaised. SELL-i võistlustel meie naised esinesid eriti hästi, tulles naisalasi eraldi arvustades esikohale Läti ja Soome ees, vahekorraga 32:28:16. Organisatsioonidest näitab naiste-kergejõustiku alal erilist aktiivsust

ÜENÜTO, kuhu meister Ilse Uus'i organiseerimisel on koondunud üle 30-ne sporditari. Naiste-kergejõustikuga tegelevad veel ASK ja Vaprus. Hooaja parimaks naisvõistlejaks võime pidada Olli Partsu, kellega konkureerib Olli Arras. Teise grupi moodustavad, Erikson, Uus, Čeburina, Palo ja Kärnsna, siis Ugam, Schmidt, Jõgi, Vabrit, Pelt, Niggol. Nooremaist on erilist edu ilmutanud Palo, Ugam, Schmidt, Čeburina, Teppan. Jõgil oli esimeseks võistluseks esivõistlus. Ta on lootustandvamaid kergejõustiklasi, pealegi, et teda treenib isa, kes on tuntud kaitsevää sporditegelane. Hooajal saavutati kaks rekordi — kettaheitse O Parts 39.11 ja kõrgushüppes O. Arras — 1.50. Järgnevaid 10-ne parema tabelleid jälgides märkame üldiselt tublit edu hoolimata võistlusvaesusest. Nõrgemaks on aga jäänud jooksud ja kaugushüpe.

60 m.

8,2	I. Uus, ÜENÜTO			
8,6	O. Arras, "			
8,6	H. Reinman, ÜENÜ Nõmme			
8,7	E. Kallismaa, ÜENÜTO			
8,7	A. Kureniit, ÜENÜ Nõmme			
8,7	N. Marnot, TKSÜ			
8,8	E. Raage, ÜENÜTO			
8,8	L. Kalbre, ÜENÜ Aruküla			
8,8	V. Vardja, ÜENÜ Saadjärve			
8,9	A. Schmidt, ÜENÜTO			
		1936	1935	1934
5-e	keskmine	8,56	8,64	8,54
10-e	"	8,68	8,90	—

100 m.

13,3	I. Uus, ÜENÜTO			
13,5	H. Kärnsna, ASK			
13,7	O. Arras, ÜENÜTO			
13,8	G. Vabrit, Vaprus			
13,8	E. Kallismaa, ÜENÜTO			
13,9	E. Ruus, "			
14,0	J. Hopp, ASK			
14,0	E. Raage, ÜENÜTO			
14,2	R. Lepik, ÜENÜTO			
14,7	L. Kriinman, ÜENÜ Riisipere			
		1936	1935	1934
5-e	keskmine	13,62	13,64	13,32
10-ne	"	13,89	14,28	—

200 m.

29,8	E. Raage, ÜENÜTO			
30,0	O. Arras, ÜENÜTO			
30,8	D. Ugam, ÜENÜTO			
32,0	A. Schmidt, ÜENÜTO			
		1936	1935	1934
5-e	keskmine	69,3		
10-ne	"	71,7		

400 m.

66,8	I. Uus, ÜENÜTO			
67,0	H. Parmson, ASK			
69,6	G. Vabrit, Vaprus			
71,5	D. Ugam, ÜENÜTO			
72,0	E. Raage, ÜENÜTO			
72,8	L. Erikson, ASK			
73,0	J. Hopp, ASK			
73,2	E. Kallismaa, ÜENÜTO			
73,9	A. Schmidt, ÜENÜTO			
77,5	A. Kureniit, ÜENÜ Nõmme			
5-e	keskmine	69,3		
10-ne	"	71,7		

Kaugushüpe.

4,94	H. Kärnsna, ASK			
4,89	O. Arras, ÜENÜTO			
4,68	I. Uus, ÜENÜTO			
4,64	H. Reinman, ÜENÜ Nõmme			
4,53	L. Erikson, ASK			
4,515	E. Kallismaa, ÜENÜTO			
4,50	H. Parmson, ASK			
4,45	I. Jõgi, ÜENÜTO			
4,36	D. Ugam, ÜENÜTO			
4,35	A. Schmidt, ÜENÜTO			
		1936	1935	1934
5-e	keskmine	4,746	4,830	4,964
10-ne	"	4,585	4,658	—

Kõrgushüpe.

1,50	O. Arras, ÜENÜTO			
1,45	L. Erikson, ASK			
1,43	L. Teppan, Vaprus			
1,37	I. Jõgi, ÜENÜTO			
1,37	D. Ugam, ÜENÜTO			
1,35	H. Klõscheiko, ÜENÜTO			
1,35	M. Pelt, Vaprus			
1,30	H. Kärnsna, ASK			
1,30	B. Niggol, ASK			
1,30	O. Parts, ÜENÜTO			
1,30	E. Raud, ÜENÜTO			
		1936	1935	1934
5-ne	keskmine	1,424	1,386	1,396
10-ne	"	1,372	1,336	—

Kuulitõuge.

10,90	L. Erikson, ASK			
10,70	N. Čeburina, ÜENÜTO			
10,54	B. Niggol, ASK			
10,31	M. Pelt, Vaprus			
9,95	O. Arras, ÜENÜTO			
9,60	A. Schmidt, ÜENÜTO			
9,41	O. Parts, ÜENÜTO			
9,27	L. Palo, Vaprus			
9,15	I. Uus, ÜENÜTO			
9,11	H. Kärnsna, ASK			
		1936	1935	1934
5-e	keskmine	10,480	10,022	10,104
10-ne	"	9,894	9,436	—

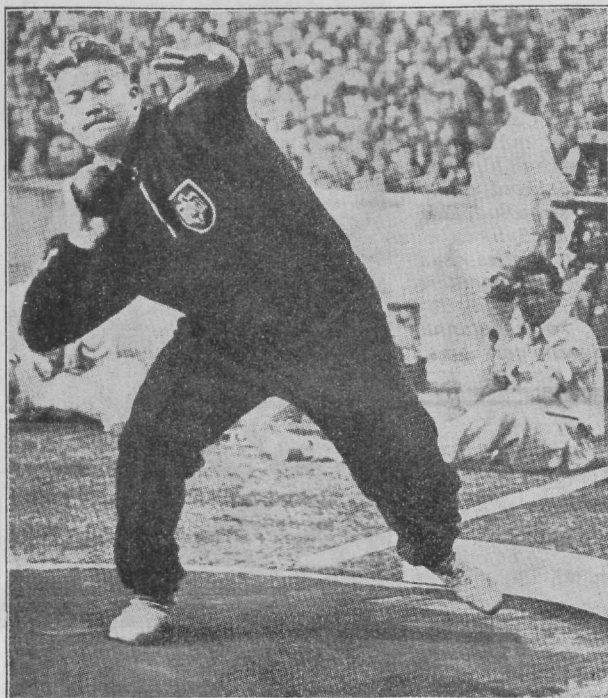
Kettaheide.

39,11	O. Parts, ÜENÜTO			
36,17	L. Palo, Vaprus			
31,83	O. Arras, ÜENÜTO			
31,75	L. Erikson, ASK			
31,45	B. Niggol, ASK			
30,21	A. Schmidt, ÜENÜTO			
28,47	Jensen, Vaprus			
27,82	I. Uus, ÜENÜTO			
27,72	D. Ugam, ÜENÜTO			
26,60	N. Čeburina, ÜENÜTO			
		1936	1935	1934
5-e	keskmine	34,06	32,04	32,03
10-ne	"	31,11	29,19	—

Odavise.

36,15	N. Čeburina, ÜENÜTO			
34,21	L. Erikson, ASK			
32,90	A. Schmidt, ÜENÜTO			
32,75	D. Ugam, ÜENÜTO			
32,60	M. Pelt, Vaprus			
29,65	H. Kärnsna, ASK			
27,40	B. Niggol, ASK			
27,28	O. Arras, ÜENÜTO			
27,23	A. Karpova, ÜENÜTO			
24,34	H. Reinman, ÜENÜ Nõmme			
		1936	1935	1934
5-e	keskmine	33,72	29,94	30,65
10-ne	"	30,47	27,52	—

MIS PUUDUB ÜHEL, MIS TEISEL

Pilt 1. Olümpiavõitja Hans Woellke kuulitõukel. Hästi on näha n. n. laskumine, mis jätkub seni, kuni vasak jalg puutub maapinda. Siis algab äratõuge.

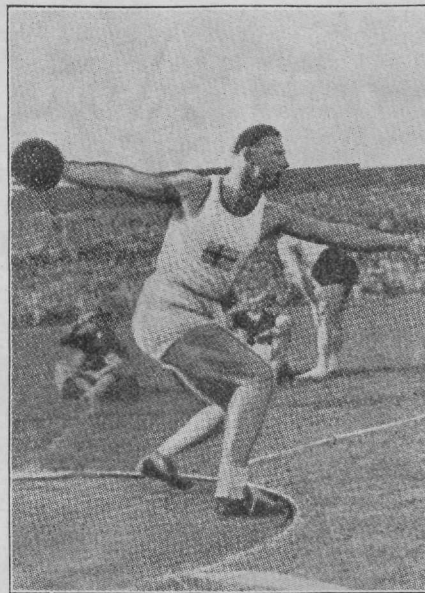
Seni on meie kõige edukamaks kergejõustiku-alaks olnud visked, kuigi selle harrastajate hulk on võrdlemisi väike. Seda seepärast, et inimmaterjal on piiratud. Nõuab ju vise ikka vastavat korpust ja jõudu. Linna, ilma füüsilise töota üleskasvanud noorus, on selleks liig kidur. Keha tugevamaks arendada ei suudeta ka koolides, kus võimlemine suundub peamiselt koordineerimisele ja osavusmängude rada. Kurva südamega vaata pallimänguvõistlusil maha joosnud viskematerjali, kes ühekülgse kehaarendamisega on jäänud kiduraks ja sellega kõlbmatuks visete harrastamiseks. Kuid Ameerikas võrsub just pallimängijate hulgest maailma-klassi tõukajaid-heitjaid. Meil maal ja vähemates seltsides, kus küll leidub materjali, puuduvad jälle kas koordineerimise rõhutavad harjutused või, veel hullem, puuduvad abinõud.

Eelkõige kuulitõukest. Lootsime sel alal Berliinis koguni olümpiamedalit. A. Viiding, kahjuks, sellega toime ei tulnud, kuigi saavutatud tagajärg tavalise võistluse mõttes ei olnud räbal. Tagantjäreli püütakse A. Viidingu ebaõnnestumist ajada närvide arvele, mis aga tundub liig ühekülgse seletusena. Tõsi on ju, et Viidingu varemaid ebaõnnestumisi on alati seletatud närvidega ning see on sugereerinud Viidingule teatud alaväärtuslikkuse tunde. Kogemuste puudumine on küllaltki põhjanev seletus, aga siiski ka ühekülgse tundu, sest olid ju kuulitõukajad enamikus esimest korda olümpial. On aga unustatud, et Viiding juba olümpiale sõites ei tunnud ennast vormis olevana, sest mehe vormi kulminatsioon oli juuni alul. (Juuni alul 16.06.5, Soome-Eesti maavõistl. 15.65, esivõistlustel 15.52.) Juba Soome-Eesti maavõistlusel polnud Vi-

ding täies füüsilises vormis. Viidingu tõukeid analüüsid on esimene mulje, et tõukeid tal vägagi erinevad ja nendel puudub stabiilsus sooritamisel. Kui ühel tõukel või võistlusel on üks puudus, siis teisel on viga sootuks mujal. Kui füüsiline vorm ja meeoleolu ei ole kõige paremas korras, siis on kõik segamini, millele viitab Saksa visete treeneri Ralph J. Hoke olümpia-arvustuses öeldud lause: „Üks atleet, nagu Viiding, kes harjutusel 16 m nagu käisest raputab, peaks ometi nii palju eneseusaldust omama, et näidatud resultaate juures lõppvõistlusesse pääseda. Tehniliselt ei ole selle mehe kohta midagi ütelda, aga kui puudub vajaline meeoleolu, läheb kaduma kogu energia mängupanemist võimaldav liigutuste rütm.“

Üldiselt siiski esineb Viidingul viga, mis omame ka meie teistele kuulitõukajatele, nimelt pealiskaudne laskumine enne tõuget. Loodetakse ainult lõpp-sirutusele, tõuke pikkust püütakse suurendada õla tahapööramisega. Õla tahapööramine oli kunagi küll nõudeks, kuid modern-aja tõukestiil lepib ainult laskumise alla (vaata pilt 1), mille juures kuul võib langeda oma algasendist õla poole, et tõuke raadius keha roteerimisel suureneks, tähele pannes, et õlavarre ja kere vaheline nurk oleks võimalikult täisnurkne, mis võimaldab täieliku lihaste rakenduse tõukel.

Kuuli teekond peab olema pealt vaadates sirgjoon, millist nõuet aga rikutakse õla tahapööramisega. See on asjatu energia kulutus, sest nii peame kaks korda rakendama jõudu kuulile suuna andmiseks ette. Tõuke üles kuul saab peamiselt jalga-de sirutusest, kuna käsi on ettevijjaks. Viidingul näiteks küll Soome-Eesti maavõistlusel kuuli lennujoon rahuldab, aga see oli saavutatud käega, nimelt käevars oli püstloodis, mis küll annab kuulile tõuke, aga ei ole edasivijjaks, mis ei luba ka lõplikku sõrmetööd, mis Viidingul eelpoolse õnnestumisel on suurepärane. Eesti-Läti maavõistlusel oli see nõue täidetud, aga

Pilt 2. Endine maailmarekordimees kettaheites, rootslane H Anderson, 5-rahvuse-võistlustel Berliinis

puuduliku laskumisega ei saanud kuul tõuget üles ja tõuked tundusid ülalt alla tehtuna. Ainult ühel tõukel (kahjuks ei ole ma näinud Viidingu 16-meetrilisi tõukeid) oli laskumine ja ka tõus eeskujulik. See oli läinud aastal kolmikmaavõistluse parim tõuge (15.61). Edaspidi tõukestiili viimistlemisel enam endausaldust ja tõugetel mitte väga kiirustada.

A. Kreegil on Viidingu varjus hea end arendada, sest pole tal kanda vastutuse koormat. Temal tundub, vaatamata tehnilise tagajärje paranemisele, tehnika tagasi läinud olevat, mis näib olevat tingitud kehakaalu tõusust, mis mitte-õigeaegsel käsilevõtmisel võib muuta saatuslikuks. Teame ju, et Torrance keha paisumise tõttu kaotas vormi. Kardan, et Kreegi juuretulev kaal võib muutuda ballastiks, kui see pole saavutatud lihaste arenemise arvel.

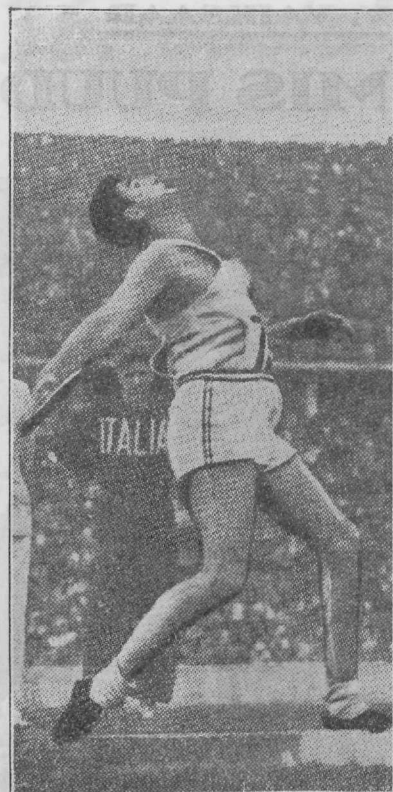
Suhteliselt paljuharrastatud heiteala on kettaheide. Selles ei ole tagajärje saavutamisel sportlase füüsiline kaliiber nii tähtis kui kuulil. Ka tuleb seda vabama käsituseloleva ruumi tõttu pidada lihtsamaks kui kuuli. Vist see vabadus ongi põhjuseks, et nii palju kui meil on kettaheitjaid, nii palju on ka stiile, aga ühtki modernse kettaheite-stiili nõuetele vastavat. Sellest ka tehniliste tagajärgede kõikumine ja kohaltammumine. Enne kui asun meie kettaheitjate analüüsile, toon R. J. Hoke kirjelduse olümpiavõitjate meeste-naiste kettaheite kohta: „Selleks vasak jalg (parema käe meestel) asetatakse umbes pool meetrit ringi läbimõõdust nii, et pool selga hoidub viske suunda (pilt 2). Pärast ketta kauget tahaõõtsutamist painduvad põlved. Selle järgi algab keerlemine hüppega paremale, mille järgi vasak jalg ringi eesäärele maandub, seega kere viiakse otstarbekohasusse viskeasendisse. Tähtis on igatahes, et sellel

Pilt 3. Olümpiavõitja Carpenter, USA, kettaheitel.

Pilt 4.

**Jänki Carpenter
Berliini mängudel.
On näha lõppveo
algus. Jalad ei ole
veel sirgunud, mis
tal ka lõplikult ei
toimu. Selles osas
ei ole Carpenteri
heide nii viimistle-
tud, kui sakslanna
Mauermeyeri oma.**

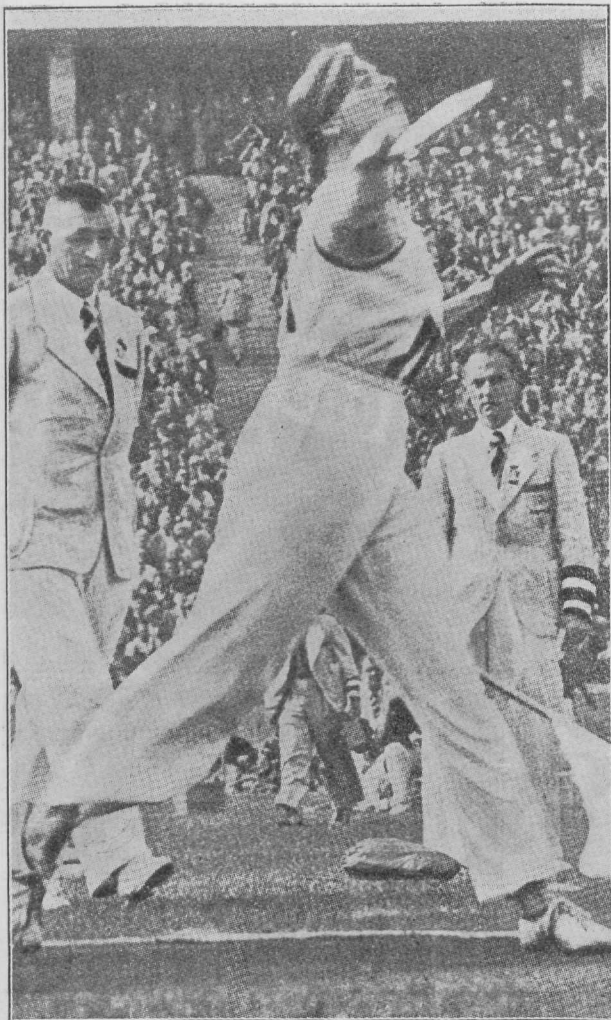
hüppetaolisel sammul parem jalg nii asetataks, et ta võimaldaks head lõppsirutust. Ka ei tohi heiteasendis keha puusadest ette kummardada.“

Ketta mitteküllaldasele tahaviimisele järgneb, et ketas heiteasendis kere ees asub ja vedu tuleb läbi viia ainult käe jõuga. Alul nimetatud paindumine põlvedest on hädavajaline, sest kettaheites, mis põhineb peamiselt rotatsioonile umbes vasaku kere poole, ei saa olla kuulile omast laskumist. See viimane tuleb teha juba algasendis. Lõppveol tuleb eriti panna rõhku, et vasak pool püsiks kindlana ja kere liiguks heitesuunas, aga mitte eemale, nagu see on omane O. Eriksonile, mille tingib ka, et veoasendis vasak jalg liig vasakule maandub. Selle vea ärajäämise tõttu õnnestus P. Määrtsal Eesti rekord, kuigi ta kere ei liikunud ette (seda vist tingis heiteasendis võrdlemisi pikk samm), ka jäi veol see liig kauaks maha. Siin peab esinema tõuge ette, nagu see näib olevat selle ala meistritel (Gisela Mauermeyer, pilt 5, ja Carpenter, pilt 3). Määrtsal kettalend kannatas selle all, ainult vaikne ilm võimaldas rekordi, kuna vähemagi vastutuulega oleks see olnud võimatu, sest vedu tuli liig alt üles (eelpool nimetatud asendi vea tõttu) ja ketas ei löiganud õhku, vaid lendas lapiti. Loodetavasti tahavõtmise alul võimaldab võtta heitel suuremat kiirust ja siis ka lõppvedu tuleb hoogsam ja seisakuta, ning paraneb kettalend.

Tehniliselt paremaks viskealaks tuleb pidada oda ja seda just selle tõttu, et noorte hulgas leidub vägagi stiilikaid viskajaid, nagu ilmnes keskkoolide olümpial. Ainult risti samm tundus pikana, seetõttu viskehark tuli liialt pikk ning kere jõu rakendus rotatsiooni näol tuli puudulik. Selle vea tingib jalgade mitte küllaldane tundlikkus viskel, kuid mis on parandatav jooksmisega. Ega muidu Matti ei ütle, et jooks on odaviske alus.

G. Sule varjus on Tartus kasvanud nagu üle öö 60-m. mehed F. Issak ja A. Mägi, kellest esimene kiirelt arenedes jättis oma vanema kaaslaste endast ko-

Pilt 5. Gisella Mauermeyeri lõplikult viimistletud heite lõppfaas.

guni tahapoole. Stiili seisukohast tuleb mõlemaid pidada heaks. Issaku hoojooks on küll veel kõikuv. See on aga parandatav puusaveo lahtivõimlemisega. Mägi peaks senisest enam rõhku panema keha füüsilise võime tõstmisele. Üldse, nagu eelpool juba nimetatud, ei saa tehnilise tagajärje parandamiseks lootusi asetada ainult stiili nõksule, vaid leida vigu keha struktuuris. Nende kõrvaldamine, mis enamikus on kergem kui stiili ümberõppimine, võimaldab juba paranemise tehnilises tulemus. Ja mis peaaegu: sel juhul esile tulevad parandused stiilis on isikupärased, nad nii-ütelda kasvavad välja sportlase kehast.

Viimaseks viskeliigiks on vasaraheide, mis meil on õieti ühe-mehe-ala. Sellest on kahju, sest meil, tugevate meeste maal, peaks just sel alal olema edu. Näib, et asjast hoiab kõrvale arvamus, nagu oleks vasaraheide ainult tugevatele meestele.

Kui sel alal midagi kõnelda stiilist, siis on juttu ainult K. Annamaast. Varakevadel oli mees suuteline ületama paljulubavaid tagajärgi, kuid saavutused olid võistlustel alla eelmise aasta taset.

Annamaa viset analüüsid, võib kõigepealt märkida, et lõppfaasis ei ole märgata kogu keha rakendust heitesse, mis tingib pealegi käte kõverdust veol. Annamaa püüab kogu aeg keerelda vasara ees ja tu-

lemuseks on kangustus ja rütmi pudumine. Suurmeistrite heidete käsitajad peavad nõudeks, et pöörlemisel vedu toimub paremal pool keha, kuna vasakpoolisel vasarateekonnal see keha veab; heitel heitja n.-ü. ripub vasaras ning pööre toimub vasara surnud punktis olekus ümber vasaku jala nina. Esimesel viske poolel jalg on maas kogu tallaga (pilt 7), tehes nii pool pööret, mis kergemakaalulistel ja vähema jõuga heitjatel on paratamatu. Aga Annamaal ei ole see vajaline pöörlemiseks. Ära jättes selle, ta pöörlemine tuleb ühtlane, ilma rütmiliste languste ja tõusudeta, mis aga lihaste töö maksimaalsuse saavutamise mõttes on vältimatu. Alatine pöörlemine päkal eeldab sirutatud jalgu ja keret ning seetõttu, loomulikult, ei jäägi võimalust enam lõppeveol uueks sirutuseks.

Pilt 6. Olümpiavõitja Hein, Saksa, vasara lõppeveol.

Oma asjus.

E. Spordilehe käesoleva numbriga kaasandeks on eelmise astakäigu sisukord, mille palume lehe vahelt välja võtta.

Tehnilistel põhjustel jäid käesolevast numbrist hiljem saanud kirjutused välja. Need avaldatakse järgmises numbris.

EESTI SPORDILEHT

SPORDITEADUSLIK KUUKIRI

Nr. 1 21. jaanuar 1937 18. aastak.

Eesti Spordileht ilmub Eesti Spordi Keskkliidu väljaandel iga kuu 20. päeval. **Toimetus ja talitus:** Tallinn, Harju 48-6. Tel. 444-28. Talitus avatud iga äripäev kl. 9—3.

TELLIMISHIND: aastaks 3 krooni, 1/2 a. 1 kr. 50 snt., 1/4 a. 75 snt.
Välismaale aastaks 4 krooni, 1/2 a. 2 krooni, 1/4 a. 1 kroon.

Tellimiste vastuvõtm. talituses, kõigis postkontorites ja ajakirjanduse kontorites
KUULUTUSTE HIND: välimine kaas ja teksis: 1/1 lhk. Kr. 50.—,
1/2 lhk. Kr. 25.—, 1/4 lhk. Kr. 12.50; sisemised 1/1 lhk. Kr. 40.—,
1/2 lhk. Kr. 20.— 1/4 lhk. Kr. 10.—.

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU: **talitus**, Harju 48-6, tel. 444-28,
ja ajakirjanduse kontorid.
Üksiknumber 25 senti.

Jalgpalli ümber maakera

Inglismaa. Esivõistluste poole osa möödudes toimub karika 3. voor, millest esmakordselt võtavad osa 1. ja 2. profiliiga meeskonnad. Tänavu oli karika-voor üllatusrohke. Karika kaitsja Arsenal saavutas 2. liiga Chesterfieldi üle võimsa 5:1, meister Sunderland võitis Southamptoni väljal 3:2. Üllatuslikem oli Tottenhami (2. liiga) võit Portsmouthi vastu 5:0, Aston Villa langes oma väljal Burnley vastu 2:3, Brentford lõi 5:0-ga Huddersfieldi k.-o. Liigas on esikohal Arsenal ja Charlton Athletic 32 punktiga, neile järgneb Brentford 30 p., kuid mäng vähem, siis Sunderland 29 p. Teises liigas Blackpool on suuresti ees 37 p., Plymouthil 33 p.

Schotimaa. Esivõistluste duell läheb Aberdeeni ja Glasgow Rangersi vahel. Punkte Aberdeeni 43 ja Rangersil 41, kuid viimasel kaks mängu vähem. Järgnevad Celtic 40 p., Hearts 39 p. Teised on kaugel järel. Schotis valitseb juba mitmendat aastat nende nelja meeskonna ülevõim.

Saksamaa. Berliini tabelit juhivad Hertha, kellele järgneb meister Berliner S. V. Huvitav, et kaks tabeli viimast on endised suurused Viktoria ja Minerva. Teistes ringkondades on võistlused täies hoos ja märkimisväärset edu pole ükski meeskond saavutanud. Eksmeister Schalke 04 on mänginud vaid 5 võistlust ja seega päris tabeli lõpus.

Itaalia. Konkurents meistri nimele läheb Bologna, Juventuse, Triestina, Lazio ja Ambrosiana vahel.

Schveits. Young Fellows, Young Boys ja Grasshoppers on kolm esimest tabelis.

Austrias ja Ungaris on talvevaheaeg. Juhivad Admira ja Ferencvaros vastavalt. Esivõistlused jätkuvad veebruari lõpul.

Ameerika pokaal...

(Lhk. 15. järg).

taga, enne oli aga nõutav, et jaht sõidab kohale ainult oma purjede abil. Ühtlasi määrati 1920. a. igaveseks kindlaks võistlusdistanti pikkus — 30 mere-

Pilt 7. Teine faas sakslase Heini vasaraheitest.

miili: 2 korda à 15 miili või 3 korda 10 miili mööda võrdkülgset kolmnurka. 1920. a. Lipton võitis esimese otsa, kuid üksnes tänu sellele, et ameeriklaste jaht „Resolute“ kaotas ühe purje. Neli järgmist võitu võitis „Resolute“ järjest, tulles võitjaks. 1930. a. üritas Lipton viimast korda võitu, kuid kaotas „kui-valt“: neli sõitu järjest.

Pärast Thomas Liptoni surma võisid ameeriklased veidi hinge tagasi tõmmata, kuid juba 1934. a. astus areenile inglise lennuasjanduse magnaat Sopwith oma „Endeavouriga“. See jaht tegi ameeriklastele võidu saavutamise väga kibedaks. Esimesel otsal võitis ta jänkide „Rainbow“, mille tüüri oli Harold Vanderbilt ise, olles 2 min. 9 sek. võrra kiirem. Ka teise otsa võitis Sopwith, kuid ainult 51 sekundiga. Kolmandal kaotas ta aga 3 min. 26 sekundiga. Neljanda otsa võitis „Rainbow“ jälle. Selle sõidu kohta tõstis Sopwith protesti, tuues põhjuseks, et teised jahid olevat sihilikult sunnitud teda kursist kõrvale kalduma. Komisjon jättis protesti tähele panemata. Viienda ja kuuenda sõidu ning ühtlasi karika võitis „Rainbow“, kuigi „Endeavouri“ tüüri asus Sopwith ise.

Nüüd on siis Sopwith saatnud jänkidele uue väljakutse. Ta loodab sel suvel kindlasti võita. Näeme...

Kokku on 15 korral peetud 49 otsa, millest inglased võitnud ainult viis.

Meiegi purjespordi-ringkondadele on väga huvitavaks küsimuseks, kas inglased suudavad tänavu pokaali tagasi tuua pärast selle 86-aastast viibimist Ameerikas.

**Elusloomade,
liha ja
lihasaaduste
eksport**

**EESTI PEEKONI
EKSPORTÜHISUS**

Juhatus:

Tallinn, Pärnu mnt. 23

**Telefonid: Juhatus: 450-27
Kontor: 463-63**

Nõudke ja tarvitage

vorstivabriku saadusi

puuvilja- ja lihakonserve

**leiba, peenleiba, saia ja
sepikut**

**võileibu, seksereid ja
külmtoit**

**süti, kotlette, kapsarulle
ja verikooke**

kirjut, tuum- ja saunaseepi

**märk kindlustab Teile kvaliteet-
kauba**

ÜHISUS „ESTONIA EKSPORTTAPAMAJAD“

S. TARTU M. 101, TEL. 478-54